

U D T A N G i N

Utdanning
Nr. 3, 8. mars 2024

Kunnskap i krig

INNHOOLD

- Ikke sløs med malinga!

Innsatsen er på topp og økonomien på bunn i formingsavdelinga ved Borgen barne-skole i Sarpsborg.

30

Ingen kjeft å få

Se eleven bak atferden. Det er rettesnoren lærerne ved Kleivane skole i Sandnes jobber etter.

20

Hva er xe?

Utdanningsnyttts nye podkast «Hva skal man si?» hjelper deg å unngå å snuble i ordene.

24

Prestasjonsorientert kontra læringsorientert

Kronikkforfatter Marit Uthus ser nærmere på styringsprinsippene for den norske skolen, og om disse gir gode betingelser for læring eller ei.

40

LEDER

Skolehverdag i krig

Den 24. februar for to år siden våknet ukrainerne til lyden av bomber. Russlands fullskalainvasjon av landet var et faktum. Her hjemme fulgte vi nyhetene time for time. Det følte uvirkelig. To år senere pågår krigen fortsatt, og selv om hverdagen gradvis har vendt tilbake i hovedstaden Kyiv, er det bare uker siden bombene igjen traff byen.

Da journalist Ole Dag Kvamme besøkte skolen Lyceum 3 i forstaden Butsjja i midten av januar, gikk flyalarmen igjen. Sammen med hundrevis av elever måtte han ned i kjelleren. For oss høres det skummelt og surrealistisk ut. For de ukrainske skolebarna er det dessverre blitt en del av hverdagen. Men takket være skolen har de samtidig en følelse av nettopp det, hverdag.

Når et land rammes av krig, blir ofte tilgangen til skole og utdanning begrenset eller til og med fraværende. I Ukraina har myndighetene og lærerne gjort sitt ytterste for at det ikke skal skje. Selv om nesten 3800 skoler ifølge UNICEF er blitt bombet, opprettholder lærerne undervisningen. Fra bomberom, t-banestasjoner og over skjermen. De vet at det er nå behovet for skole og utdanning er mest påtrengende. Gjennom det kan barn og ungdom opprettholde en viss grad av normalitet.

I møte med krig og ødeleggelse er det lett å undervurdere betydningen av utdanning, men det er nettopp i slike situasjoner verdien av den er mest åpenbar. Ikke bare for å sikre at barna lærer seg gangetabellen og rettskriving, men fordi utdanning er et grunnleggende redskap for å kunne gjenoppbygge et samfunn, fremme forsoning og sikre en bedre fremtid.

Ni år gamle Daria som vår journalist møtte i Kherson kan så vidt huske sist hun var på skolen. De siste to årene har hun og storesøster Julia fulgt undervisningen online. Nå er det blitt hverdagen. Det og klemmene hun gir mamma og pappa før de drar om morgenen. For hun vet aldri om det kan være siste gang.

Hvordan øke antall søkere

John Anders Råken vil øke søkningen til lærerutdanningen, blant annet ved å normalisere ubehaget i læringen.

Premiekryss for pedagoger

Bokstavlek på kryss og tvers.

				BRETT- SPILL- FOTBALL- KLUBB
		HØYDE- DRAG- BRO- DERE		
	ANTA		FAG- IDIOT	
MIKRO NY-		58		
				36

Hold deg oppdatert på

UTDANNINGSNYTT

Kaja Mejlbo, ansvarlig redaktør

I landets tjue største kommuner ble det rapportert i gjennomsnitt 136 volds- eller trusleepisoder per skoledag i løpet av 2023.

LÆRERREKRUTTERING

Lærerutdanningene kan tape 600 millioner kroner årlig

Svak rekruttering til lærerutdanningene kan føre til et årlig inntektstap på 600 millioner kroner, ifølge lærerdekan Morten Ørbeck ved Høgskolen i Innlandet.

– Med en slik reduksjon i bevilgningene fra departementet vil det være umulig å realisere målene i den nye lærerrekutteringsstrategien, herunder at det skal være tilgjengelige lærerutdanninger med et bredt fagtilbud over hele landet, sier han til Khrono.

En viktig del av finansieringen av høyere utdanning kommer gjennom resultatbasert bevilgning. Denne er

beregnet ut fra hvor mange studiepoeng utdanningen leverer og hvor mange ferdige kandidater man får ut fra utdanningen, skriver avisa.

Det var planlagt 7949 studieplasser på lærerutdanningene i 2023, men bare 5174 møtte opp og påbegynte utdanningen. Oppmøtet i 2020 var 8004. (©NTB)

ARBEIDSMILJØ

Flere meld

I de 20 største kommunene i Norge kom det i fjor inn over 26 000 meldinger om vold og trusler mot skoleansatte. Det er en 30 prosent mer enn året før.

Tekst: Kari Oliv Vedvik

De 26 000 meldingene i fjor tilsvarer 136 hendelser i gjennomsnitt hver eneste skoledag. Flere av kommunene opplyser at de legger mer vekt på å rapportere enn før, blant andre Bærum i Akershus. Der er det en dobling i antall avviksmeldinger i løpet av ett år.

– Dette er skremmende høye tall. Nå må arbeidsgiver, kommuner og fylkeskommuner sikre at lærere og andre ansatte i skolen har en tryggere arbeidshverdag, sier leder av Utdanningsforbundet, Geir Røsvoll.

I 2022 kom det inn 20 000 meldinger i de samme kommunene.

Arbeidsgivernes ansvar

Røsvoll mener det er avgjørende at lærerne får den tiden og ressursene som trengs for å jobbe forebyggende.

– Arbeidsgiverne må ta ansvaret. De som må sørge for at arbeidstakerne deres har det trygt på jobb. For å få til det må det flere ansatte til, og en må sikre at gruppene ikke er for store. Det er ikke bra for noen at det ikke er trygt på skolen, ikke for elevene heller. Hvis det er mye uro, er det ikke et greit læringsmiljø, eller arbeidsmiljø, for noen.

Røsvoll mener at skolen mange steder er underfinansiert, og at det derfor er vanskelig å bygge det laget med fagpersoner som kreves for å drive en god skole.

Blir stående alene

– Vi hører ofte om skoleledere og lærere som blir stående veldig alene når det oppstår hendelser

er om vold og trusler

med vold og trusler. Sånn skal det ikke være. Det må finnes ressurser til å jobbe forebyggende. Arbeidsmiljøloven er tydelig på at arbeidsgiver har ansvaret for at det finnes retningslinjer for å forebygge, forhindre og håndtere vold og trusselhendelser.

Fire ganger mer utsatt enn snittet

Røsvoll sier at alle må ha noen å støtte seg på når uhellet er ute, og en må anerkjenne at dette er et stort problem som samfunnet må ta tak i. – Det er ikke den enkelte lærer sitt ansvar. Det

skal gjøres risikovurderinger når man jobber med mennesker. Er det risiko for at noe kan skje, så er det et godt grep å ikke være alene. At det er personell nok til å møte slike situasjoner, er det opp til arbeidsgiver å sørge for, sier han.

Blant grunnskolelærere oppgir 26 prosent at de har vært utsatt for vold eller trusler på arbeidsplassen. Dette er fire ganger høyere enn for yrkesaktive ellers i samfunnet, ifølge Statens arbeidsmiljøinstitutt (STAMI).

Arbeidsgiverne må sikre lærerne nok tid og ressurser til forebygging.

Geir Røsvoll,
leder i Utdanningsforbundet

BANE NOR

BANORAMA

Scroll deg gjennom den viktigste kunnskapen du trenger for å ferdes i nærheten av jernbanen.

Banorama.no

The advertisement features a light blue background with the BANE NOR logo in the top right. On the left is a black and yellow striped cross sign. In the center are three cartoon characters: a woman with long blue hair, a man in a red coat and blue hat, and a white cat with a blue hat and a suitcase. On the right is a yellow triangular warning sign with a black lightning bolt and a downward arrow. Below the characters is the word 'BANORAMA' in large, blue, 3D-style letters. Underneath that is the text 'Scroll deg gjennom den viktigste kunnskapen du trenger for å ferdes i nærheten av jernbanen.' In the bottom left corner is a small cartoon character and the text 'Banorama.no'.

ARBEIDSTID

Sekstimersdagen tok slutt

Byrådsleder Christine Meyer (H) i Bergen mener kortere arbeidstid ikke fører til lavere sykefravær i barnehagene.

Tekst: Bjørn Asle Grimstad

– Dette byrådet mener at forsøk med sekstimersdagen ikke er et godt målrettet tiltak for å få ned sykefraværet, og det var derfor aldri aktuelt å legge inn penger til å videreføre dette tiltaket, skriver byrådsleder Christine Meyer (H) i en e-post til Utdanning.

Nylig ble det kjent at Stavanger kommune fortsetter å teste ut sekstimersdagen i Gullfaks barnehage, på tross av signaler fra det borgerlige bystyret om å avslutte prosjektet. Oslo kommune viderefører også sitt forsøksprosjekt med sekstimersdagen, på Lillo Gård barnehage i Oslo.

Forprosjektet på to barnehager i Bergen ble til etter initiativ av Rødt, som fikk støtte av byrådet til å bruke rundt to millioner kroner på dette. Ansatte i to barnehager arbeidet henholdsvis sekstimersdager og fire dagers arbeidsuke gjennom høsten i fjor. Planen var at det skulle resultere i et pilotprosjekt. Men den gang ei.

Illustrasjonsfoto: Paal Svendsen

Mens Oslo og Stavanger viderefører forsøk med seks timers arbeidstid i barnehager, er det kroken på døren i Bergen.

Både det avgåtte byrådet og det nye byrådet har jobbet med årets budsjett, og ingen av dem

har satt av penger til prosjektet. Byrådsleder Christine Meyer, som tidlig kritiserte satsingen, peker på at et tidligere forsøk med sekstimersdagen i Bergen ikke førte til redusert sykefravær. Det var blant hjemmehjelp- og boligjenester i 2007.

– Forsøk med sekstimersdagen er dyre tiltak, i tillegg til at det krever mer personell i en situasjon der det er knapphet på arbeidskraft. Vår vurdering er at det er andre tiltak som er mer virksomme, skriver Meyer og viser til at byrådet i sitt tilleggsbudsjett har satt av fire millioner kroner til det de kaller et nærværprosjekt.

Byråd for barnehage og skole i Bergen, Daniel Hägglund (FrP), er i likhet med byrådslederen i tvil om kortere arbeidstid er riktig medisin:

– Forprosjektet har vist at det fremdeles er usikkerhet knyttet til effekten på sykefravær og tjenestetilbudet over lengre tid. Men sykefraværet i barnehagesektoren er høyt, og noe som byrådet tar på alvor.

Mobbingen øker i skolene

Over 40 prosent av elevene som mobbes, sier at det til og med skjer i klasserommet, der voksne er til stede.

Tekst: Kaja Mejlbo

Forskere fra NTNU har analysert det elevene sier om mobbing i årets Elevundersøkelse. Deres analyser viser at alle former for mobbing i skolen øker. 10 prosent av elevene oppgir at de blir mobbet i grunnskolen og videregående.

De fleste (8 prosent) oppgir at de er blitt

utsatt for mobbing av medelever. Der ligger også den største økningen. I fjor var tallet 5,9 prosent. I årene før har det ligget på mellom 4,6 og 5 prosent.

3,8 prosent rapporterer at de er mobbet digitalt. En økning på et drøyt prosentpoeng. Og 2,5 prosent av elevene oppgir at de er mobbet av voksne på skolen de siste månedene. I 2022 var denne andelen på 1,6 prosent.

17 prosent svarer at skolen visste om mobbingen, men ikke gjorde noe. Og 19,2 svarte at skolen gjorde noe, men at det ikke hjalp.

Nordea

Medlemstilbud på billån fra Nordea

Som medlem av Utdanningsforbundet får du et av Norges beste billån, med rente fra 6,5 %

Søk lån til bil, MC og caravan på
nordea.no/billån

Priseksempel: Eff. rente 8,19 % kr 150.000 o/5 år.
Etableringsgebyr kr 2.000,- Tot. Kr 182.046,-

Ni år gamle Daria har bodd to år i krigssonen i Kherson. Hun lever et inneliv, husker knapt skolen og er fornøyd med det. – Skolen var kald, minnes hun.

Mens bombene faller

Fjerdeklassingen Daria (9) husker hun gikk på skolen én gang. Det var kaldt. Hun og søsteren Julia lever livet online ved frontlinjen i Ukraina.

Tekst og foto: Ole Dag Kvamme

– Det er Bucks og Simba. Er de ikke fine?
De er to år, sier Daria. Foreldrene har utstyrt døtrene med to katter, en hund, diverse undulater som nå er døde, og en kaktus som nesten lyder navnet Hosja.

Det skraverte feltet på Ukraina-kartet viser områdene som er okkupert av Russland. Mørk skravering viser områdene som var under russisk kontroll også før 24.2.2022. Kilde: *Institute for the Study of War*.

TO ÅR MED KRIG

To år har gått siden Russland startet sin fullskala invasjon av Ukraina. Som i andre deler av verden hadde ukrainske barn nettopp vært gjennom to år med covid og nettskoler. Der andre kunne vende tilbake til et normalt liv, havnet ukrainske barn i en invasjon. Utdanning og journalist Ole Dag Kvamme dro til Buzja, Kyiv og Kherson for å se hvordan barna klarer seg.

To tredeler av skolene har bomberom til alle. Disse har gjenopptatt undervisningen på skolene. En tredel veksler mellom nett- og skoleundervisning. En tredel av skolene ligger i så utsatte områder at barna kun har tilbud om nettundervisning.

– Alene? Se, her er Petja, sier Daria Chernosova (9), og finner frem kosedyret sitt. Hun har flere venner, må vite. Med vante never løfter Daria to katter opp fra kjøkkengulvet: Bucks og Simba.

– Er de ikke fine? De er to år.

Så går hun til vinduskarmen. Der står kaktusen med navnet Hosja.

– Jeg hadde en undulat. Den het Hosja. Men katten tok den. Så ga mamma og pappa meg en undulat til. Jeg kalte den også Hosja. Men katten tok den også, tror jeg i alle fall. Alle fjærene lå rundt, men vi så ikke noen rester av dem. Jeg har ikke sett den katten heller på lenge. Så nå kaller jeg kaktusen i vinduet for Hosja. Takk for at du minnet meg på den, for nå må den ha vann, sier nieringen.

Hun skyver gardinene til side. Et øyeblikk kommer litt lys inn i det dunkle kjøkkenet, mens Daria heller vann over kaktusen. Hun vannet den i går også.

Sjansen for at Hosja III vil overleve krigen, er heller ikke all verden. Men så er altså ikke Daria alene. Vi må heller ikke glemme Njura, dachsen på ti år. Hun tisset akkurat på teppet, for hun blir så redd for bombene.

– Hun hører så godt, mye bedre enn oss. Hun tør ikke gå ut når det smeller. Da tisser hun på teppet, sier Daria.

Ute høres dumpe drønn fra granater og eksplosjoner noen kilometer unna, i Kherson sentrum. Daria bor i utkanten, men det er altfor farlig å bevege seg ute. Selv hørte hun knapt drønnene fra krigen utenfor. Hun har levd et inneliv i snart fire år, nesten halve livet. Ikke rart hun ikke savner skolen.

Vi skal tilbake til Daria i Kherson. Men vi begynner 600 kilometer lenger nord, bort fra frontlinjen. Til Kyiv, og forstaden Buzja, 40 minutter i drosje fra Kyiv sentrum.

Lyceum 3 i Buzja

Halvveis gjennom Vokzalna-gaten i Buzja lyser den gule skolebygningen til Lyceum 3 mot deg. Klokken har passert 09. Det er ingen

Sjuåringen David (til venstre) får tiden i bomberommet til å gå blant annet ved å spille «Car crash simulator 2».

– Vi spiller Texas hold 'em, men vi spiller ikke med ekte penger altså, sier Vlad og Max på 16 år. De eldste bruker den gamle skytebanen i kjelleren på Lyceum 3 i Butsja som bomberom.

barn å høre. Januarnøen knirker før steintrappa opp til inngangen.

Butsja ble verdenskjent da Russland invaderte 24. februar 2022. Fire kilometer nord ligger Hostomel flyplass. Russerne brukte den som brohode for invasjonen. Fra Hostomel, Butsja og nabobyen Irpin var det strake veien inn til Kyiv – hovedstaden – som skulle inntas.

Slik gikk det ikke. I stedet havnet russiske styrker under voldsom ild, og kampene i forstaden Butsja var fryktelige. Bildene fra nettopp hovedgaten Vokzalna gikk verden rundt. Utbrente biler og lik i gatene vitnet om uhyrligheter få trodde var mulig.

To år etter er forstaden nesten ferdig gjenoppbygget. Hus, veier og altså skolen står freddelig.

Engelsklæreren Tetjana Krochak (44) står klar med en klasse 16-åringer. Læreren tar ordet først. Hun sier de har ventet på besøket, alle har forberedt seg.

– Alle her har en historie. Mannen min ble drept 3. mars, da russerne kom. En stridsvogn var på vei mot huset. Jeg og barna var inne. Han gikk mot den. De skjøt ham i hagen med fi e skudd. Vi så det ikke, men vi hørte det. Jeg gikk ut og fant ham. «Ikke se!» sa jeg til barna mine.

Hun rømte til Polen. Derfra fortsatte hun å

undervise klassen sin via nettet. Slik holdt de skolen i gang. Noen deltok fra Butsja, andre fra andre steder i Ukraina, eller utlandet. Så tok foreldre, lærere og frivillige tak. Og da Unicef hadde bygget et nytt, stort bomberom i kjelleren under småskolebygget, gjenåpnet de hele skolen med 1558 elever i fjor høst.

Alarmen går

Yaroslava Skomarovska (16) forteller at hun og de andre elevene ikke går ut i friminuttene.

– Det kan være farlig. Vi blir inne på skolen til dagen er over. Hvis flyalarmen går, må vi ned i kjelleren. Der nede spiller vi kort, mafia, og snakker sammen. Vi er vant til det nå.

Idet hun sier dette, går det troll i ord. Klokken 10.37 uler flyalarmen i høytalere og på mobiler. Hundrevis av barn fra 7 til 17 år tramper ut i skolegården. De yngste går til det nye bomberommet. De eldste går ned i kjelleren, som før var en gammel skytebane. Fukten dogger på brilleglassene.

– Vi spiller Texas hold 'em, men vi spiller ikke med ekte penger altså, sier Vlad og Max på 16 år.

Andre fin er frem gitarer. Mange spiller kort. Praten går høyt. Her er ingen synlig angst.

– Er det bare raketter, kan det vare 10 til 30 minutter. Er det snakk om flyangrep, kan det

vare inntil tre timer, sier Nazarii Datsenko (15).

– Du har hørt om iranske Shahed-droner, ikke sant? De er ganske farlige. Kyiv er jo en av de mest beskyttede, men også en av de mest angrepne byene i Ukraina. Men så har vi anti-luftvern, med Patriots og Nasams. De hjelper oss, sier Nazarii.

Nede i bomberommet går minuttene. En halvtime passerer. Det er mobildekning her nede. Foreldrene kommer og henter noen. Lærere vokter inngangen.

Iliy Topalo (17) kom før jul tilbake fra halvannet år som flyktning i Florø. Han ville tilbake til faren, som ble værende igjen i Butsja da resten dro.

– Det er spennende å være tilbake med gamle venner. Matematikken er også mye bedre her. I Norge hadde vi undervisning i 9. klasse på nivå med hva man får i andre klasse her, mener Topalo.

Teller ikke tapte dager

Av 1558 elever er rundt 200 av dem i utlandet, og noen fortsatt hjemme.

– Det er ikke det at vi tror de kommer tilbake fra utlandet. Men de er innskrevet i skolen og får anledning til å ta eksamener, slik at de fortsatt har papirer fra ukrainsk skole, sier

viserektor Tatjana Chekhova.

En utstilling i vandrehallen viser bilder av våpenmagasiner, kulehull og vandaliserte bygninger fra den russiske invasjonen.

– Hvor mange skoledager vi har mistet? Vi teller ikke, svarer Chekhova.

Enken Tetjana Krochak er klasseforstander for 28 elever. Fire av dem er i utlandet: Sverige, Tyskland, Spania og Polen.

– *Hva med deg selv? Din mann er drept, lever du av lærerlønnen?*

Spørsmålet setter henne litt ut. En lærer i Ukraina tjener dårlig, hun får rundt 4500 kroner i måneden. Rundt 2000 av dem går til strøm, vann og internett.

– Jeg får ikke noen pensjon for den drepte mannen min. Han var ikke militær. Jeg dyrker litt grønnsaker i hagen. Eldstedatteren min jobber litt på McDonalds, og hun hjelper til.

– Lykken er en forretningsmann

Rundt 95 prosent av alle 485 000 ansatte i den offentlige skolen og høyere utdanning, uavhengig av yrkesgruppe, er medlemmer i Forbundet for ansatte innen utdanning og vitenskap i Ukraina, PON. Hovedkontoret holder til i den gamle bydelen Podil i Kyiv, ved bredden av elva Dnipro.

Forbundet har bare femten ansatte på hovedkontoret i Kyiv. Medregna de ansatte i Ukrainas regioner teller forbundet rundt 150 ansatte.

Gjennomsnittslønna til lærere i grunnskolen er rundt 250 euro. I høyere utdanning er månedslønnen rundt 330 euro i snitt. Lønningene i Kyiv er høyere. På landsbygda må lærere spe på med grønnsaker og ei ku på en åkerlapp, forklarer forbundsleder Georgii Trukhanov.

– Før han ble valgt, lovet Zelenskyj at han ville øke lærerlønnen fra 250 euro til 4000 euro i måneden, humrer Trukhanov.

68-åringen ble ansatt i forbundet i 1983, var nestleder fra 2000 og tok over lederklubba i 2010.

– Vi håper han aldri gir seg og tar nye fem år i valget i 2025, sier nestleder Olha Chabaniuk.

Hun spøker at skrekken en lærer har, er å få en make som driver med det samme.

– Mann og kone som begge er lærere i grunnskolen, betyr et liv i fattigdom, innrømmer Trukhanov villig.

– Lykken for en kvinnelig lærer er å være gift med en forretningsmann, sier Chabaniuk.

Hun underviser selv ved universitetet i til-

legg til jobben i fagforbundet.

Det gjør ikke forbundslederen, men han vil ikke si hva han selv tjener, utover at det er «noe over gjennomsnittet» av lærerlønn.

Hvert femte år inngår forbundet forpliktende avtaler med Utdanningsdepartementet. Forbundet anser seg for å være statens forlengede arm inn i skolevesenet. Det betyr ikke at de ikke jobber for høyere lønn. De hadde en streikerett, men da krigen kom, mistet de også den.

– Vi samarbeider med departementet og anser oss som deres sosiale partnere. Det er også lovregulert at vi skal ha avtaler med departementet. Vi må forholde oss til loven og samarbeidet.

– *Uten streikerett samarbeider dere vel med ene armen på ryggen?*

– Det er vanskelig. Vi vet jo at budsjettet ikke går opp, og at man er avhengig av hjelp utenfra. Alle må bidra. Vi har innflytelse gjennom våre argumenter. Vi har våre møter. Lærere er tross alt mange. Vi er viktige under valg. Altså, Zelenskyjs løfter var helt ville. Politikere er vanskelige å stole på, sier Trukhanov.

– Selvsagt er det krise

For få år siden gikk 10 prosent av brutto nasjonalproduktet til skolen. I år blir andelen 5,1 prosent, ifølge nettsidene til nasjonalfor-samlingen. Tall fra det ukrainske utdannings- og forskningsdepartementet viser at antallet skoler er redusert fra rundt 15 000 til dagens 12 600 på få år. Vel 7000 tilbyr vanlig undervisning. 2650 tilbyr bare nettundervisning. 2760 skoler har hybrid-løsninger. 388 000 elever antas å få ukrainsk undervisning via nettet fra oppholdssteder i utlandet.

Dårlig lønn rammer rekrutteringen. Skolene er blitt avhengig av pensjonister, som jobber nesten gratis, ifølge Trukhanov.

– Krise? Selvsagt er det krise. Landet er i krise, og skolen er hardt rammet, både fysisk og ikke minst psykisk for elevene. Ingen vet når neste bombe faller over skolen eller huset. Hver dag innebærer en trussel. Folk reagerer ulikt på den manglende sikkerheten. Ting er i konstant endring. I tillegg til det psykologiske presset må lærere være klare til å flykte på øyeblikket. Under disse forholdene skal altså barn lære og lærere undervise. Vår regionale leder i Bakhmut har bare nøkkelen igjen av leiligheten. Den er totalt ødelagt. Så ja, skolen er i krise, som hele landet vårt, sier Trukhanov.

De som ikke bor her, klarer seg bra. De som er blitt igjen i byen, er mer redde.

Nataliia Rahushenko,
lærer i Kherson

Assisterende rektor Tatjana Chekova ved skolen i Butsjia viser utstillingen til minne om den russiske invasjonen.

Rektor Anatolii Lutsenko i Kherson plukker rester fra raketten som slo ned noen meter fra skolen to uker tidligere.

En del lærere har også meldt seg til fronten som frivillige.

– Vi aner ikke hvor mange som reiser i krigen. Det er konfidensielle tall. Det er ikke lov å samle inn slik informasjon. Lærere som melder seg, mottar fortsatt lærerlønn. Det er kaos, og når vi ikke har lov til å lage analyser, vet vi lite om den totale situasjonen.

Ennå blir ikke lærere mobilisert til fronten.

– Det trenger ikke nødvendigvis vare lenge. En ny lov om mobilisering går frem og tilbake. Vi frykter det verste. Per i dag kan ikke en lærer med mer enn trekvart stilling bli sendt til fronten, men vi har ingen garantier om at dette vil vare, sier Trukhanov.

Stor mangel på bomberom

I skjul bak noen høye grantrær i Beresteiskyia-avenyen har Utdanningsdepartementet trange kontorer i sitt gamle bygg. Ledelsen er hektisk opptatt. Intervjuavtalen med statssekretær Yevhen Kudriavets er avlyst. Informasjonsavdelingen forteller at arbeidet er intenst. Hele departementet, ja hele sektoren skal og må mo-

derniseres fullstendig, og midt i krigen foregår alt på en gang.

Inna Kilderova leder avdelingen for samhandling med lokale myndigheter. Hun kan ikke svare på hvordan de nye lovene trolig vil bli utformet. Hun er selv preget av krigen.

– Mannen min er dekan, men meldte seg som frivillig umiddelbart ved invasjonen. Jeg har vært alene med sønnen vår i to år, etter at han dro til fronten i øst. Men takk Gud, nå er han stasjonert i Kyiv og kan besøke oss noen ganger, sier hun.

Krigen dominerer intervjuet. For henne handler det om å bygge bomberom, for å kunne tilby ordinær skoleundervisning. Uten bomberom til alle blir det hybrid undervisning, eller via nettet, hvis man er nær frontlinjen.

– I 2023 igangsatte vi 310 bomberom. Alt vi klarte, var 30, beklager hun.

Behovet er tusenvis. Frivillige organisasjoner bygger også mange.

I dag har bare 7000 skoler bomberom til alle, altså litt over halvparten.

– Det går dessverre sakte, og det er en dis-

kusjon om hvor pengene skal komme fra, sier Inna Kilderova.

Husker knapt noe annet

Veien fra Kyiv går sørover gjennom endeløse sletter og 600 kilometer vei. Før Mykolajiv smelter snøen, og i Kherson ved Svartehavet viser gradestokken nærmest tosifret.

Daria Chernousova går i fjerde klasse og har levd livet inne så lenge hun nesten kan huske. Først var det covid-19. Daria begynte skolen med nettundervisning. Månedene på skolen før krigen kom, husker hun bare var kalde. Daria er i første etasje på dagtid. Andre etasje rører de ikke. Der er det kulehull i vinduet. Når hun skal ha undervisning, setter hun seg foran den bærbare pc-en i det store soverommet i første etasje. Én til to ganger i uka møter hun hjemme hos kontaktlæreren, hvis det er trygt.

Men Daria er ikke redd. Hun har kosedyret Petja, kattene, kaktusen og hunden. Og så har hun storesøster Julia. Hun er 17 år.

Moren Svitlana og faren Serhii er begge lærere ved samme ungdomsskole. Hun underviser

Daria elsker å tøyse med pappa når han kommer hjem om ettermiddagen. I bakgrunnen står storesøster Julia.

i ukrainsk språk og litteratur. Han er kroppsøvlingslærer og dessuten leder for den lokale avdelingen av fagforeningen.

Svitlana arbeider fra kjelleren på skolen. Sandsekker dekker de små kjellervinduene. De har begge tilleggsjobber for kommunen.

Russerne okkuperte Kherson og bydelen Tsjornobaivka i starten av invasjonen. Ni måneder senere ble de jaget over elva Dnipro i november 2022. Derfra avfyrrer de granater og raketter i et bankende kjøp. En kraftig Iskander-rakett traff bakken like ved skolen 26. desember. Krateret er halvannen meter dypt. Metallrester ligger overalt.

Sa nei til russisk-styrt skole

Rektor Anatolii Lutsenko (64) er stort sett på kontoret sitt, han synes det er tålelig sikkert. Da russerne okkuperte området, ønsket de å åpne skolen høsten 2022. Alle lærerne nektet. Den ble stående tom i halvannet år.

– Vi åpnet skolen igjen i september i fjor, men bare online. Lærere og foreldre gjorde en formidabel jobb med å samle informasjon. Vi hadde 790 elever og 62 lærere. Nå har vi 505 elever og 50 lærere. Rundt 200 elever bor her.

Resten er andre steder i Ukraina, eller i utlandet, sier Lutsenko.

Alarmen går igjen. Rektor, Serhii og noen fle e samler seg i vestibyen. Den er rammet inn av kraftige søyler. De står der et kvarters tid før det roer seg.

– Du ser grunnen til at vi er nesten 300 færre enn før. Dette er en krigssone, sier Lutsenko.

Hjemme i stua si i nabolaget underviser Natalia Rahushenko elevene sine i Pytagoras' og andre læresetninger.

– De som ikke bor her, klarer seg bra. De som har blitt igjen i byen, er mer redde. De kan jo bare være inne og lever et liv via mobilene sine, mener hun.

Hun sier det preget undervisningen.

– De som er her, vil ikke snakke i timene. De holder seg stille. De som har reist til trygge områder, ler i timene. De har åpenbart venner og er sosiale, sier Rahushenko.

Den viktige avskjedsklemmen

En kveld forteller Serhii og Svitlana om et familieråd da krigen kom. Det var kort.

– Vi hadde en gammel bil vi ikke kunne stole på ville ta oss dit vi trengte. Vi hadde ikke mye

penger og ville ikke ha råd til andre steder å bo, så vi ble.

Serhii klarte ikke sitte stille og fant små ærender overalt, kjørte hit og dit, hjelp, stelte. Vi ble ikke ordentlig okkupert med stengte grenser før i mai, mener han. Svitlana blir provosert.

– Du var der ute, i bilen, jeg var hjemme og hørte det drønnet, jeg så soldatene, tanksene. Vi var i krig. Husker du ikke at du var hjemme en dag, og sa: «Jeg skjønner ikke at du orker leve i det her?»

Jo, Serhii husker det. Så han holdt seg opp-tatt. Han fant fluktruter for andre, som kunne komme seg ut.

Om morgenen tar Serhii den gamle Ladaen ut av garasjen klokken 8. Men først må Daria ha store doser klemmer av mamma og pappa.

– Vi har begynt med det, vi vet jo at hver gang vi møtes kan være den siste, sier Svitlana.

Det drønner igjen når Serhii skal ut. Han blir stående og røyke et par minutter før han rygger ut av en halvferdig garasje. Han runder hjørnet og plukker opp Svitlana, som står klar i den ild-røde kåpa.

Foto: Indranil Mukherjee / AFP/NTB

Indisk lærer hyller Navalnyj

INDIA: En indisk kunstskelelærer, Prithviraj Kampli, gir siste finpuss av et maleri av den avdøde russiske opposisjonslederen Aleksej Navalnyj. Han døde i en russisk fangeleir 16. februar og ble hedret i Mumbai dagen etter.

Å klippe og stupe kråke skal bedre bevegelseevnen

Ill.foto: Monfocus, Pixabay.com

Saksetrening står for tiden på timeplanen i svenske skoler.

Barn som ikke kan klippe med saks, knytte knute eller stupe kråke, har vakt uro hos søta bror.

SVERIGE: At barns motoriske ferdigheter er blitt dårligere, har skapt stor ståhei og ført til tiltak på skoler rundt om i Sverige, melder svt.se, nettstedet til Sveriges Television.

Først meldte fagbladet Ämnesläraren at flere håndverkslærere hadde merket at elevene har problemer med å håndtere saks. Svenska Idrottsläraforeningen og Svenska gymnastikförbundet skrev så et innlegg: «Dagens barn kan ikke engang stupe kråke», i avisa Dagens Nyheter. Forfatterne viser til internasjonale studier som bekrefter at barn har dårligere fysisk mobilitet enn før. For

eksempel har tysk forskning vist at antall barn med lav motorisk kompetanse har økt fra 16 til 38 prosent de siste 30 årene.

SVT har møtt flere lærere som sier at de nå tilpasser undervisningen for å tette hullene i barnas motoriske ferdigheter. Et eksempel er Åsperöds-skolan i Uddevalla, der elevene gjør klippeøvelser for å bli bedre med saksen.

– Det føles viktig å kunne bruke hendene på ulike måter, sier Maya, elev ved skolen.

Ifølge Anna Tidén, førstelektor ved Gymnastik- och idrottshögskolan i Sverige, er det ikke helt klart hvorfor barns motorikk er blitt dårligere selv om internasjonale studier har vist det. – Det trengs mer forskning, men vi også må stole på ledere, trenere og lærere som sier at barns evne til å bevege seg er forverret, sier hun.

Foto: Comstock, Freemages.com

I en undersøkelse sa 37 prosent av elevene som svarte, at de kjenner noen i skolen som av og til ikke har nok mat å spise.

Elever rapporterer at de deler mat i dyrtida

28 prosent av de spurte elevene oppga at de deler mat med sultne jevnaldrende minst to-tre ganger i måneden, ifølge en undersøkelse.

STORBRITANNIA: 37 prosent av elevene som ble spurt, kjenner noen på skolen som noen ganger ikke har nok mat å spise. Det melder Education Business, et nettmagasin for informasjon i offentlig sektor.

Undersøkelsen ble utført av Survation på vegne av kampanjen No Child Left Behind. Den største lærerfagforeningen i landet, National Education Union (NEU) står bak kampanjen.

1500 foreldre og 1500 barn ble spurt. Det vil si 1000 av hvert slag i England, og 500 i London; sistnevnte ett år etter at borgermester Sadiq Khan utvidet gratis skolemat til å gjelde for alle byens barn.

Ifølge undersøkelsen reduserte 52 prosent av foresatte i England matinnkjøp, 59 prosent strøm og 36 prosent fritidsaktiviteter for barna. I London hadde 41 prosent foreldre

kuttet i matinnkjøp. Imidlertid melder 78 prosent av de svarende i London om noe eller betydelig bedring i økonomien grunnet gratis skolemat.

33 prosent foresatte som sliter med matutgifter, melder å ha mindre, eller mindre sunn, mat i barnas neste. 45 prosent av de foresatte melder at de fra høsten 2023 har kuttet ned på rødt kjøtt, 38 prosent har kuttet ned på fersk frukt og 32 prosent på fisk.

Ifølge nettmagasinet krever aktivister at statsminister Rishi Sunak tilbyr gratis skolemåltider til de 4,6 millioner barna i statlige grunnskoler i England, slik London, Wales og Skottland har gjort.

88 prosent foresatte utenfor London støtter utvidelse av gratis skolemat til alle grunnskolebarn i England, mens 66 prosent støtter en slik endring «sterkt».

Skoletak får solceller

Barneskole får installert 123 solcellepaneler.

STORBRITANNIA: Barneskolen Rolph Church of England i byen Thorpe-le-Soken i grevskapet Essex har fått grønt lys til solcellepaneler. I alt 123 vil bli installert på skolens tak, skriver nettutgaven til Clacton og Frinton Gazette.

Skolen søkte om 158 paneler, men dette ble til 123 grunnet Essex' råds avdeling for kulturarv. Der fryktet man at panelene ville skade de historiske bygningene og påvirke deres karakter og utseende negativt.

Skolen fremhevet at panelene vil gjenspeile skolens ambisjon om el uten CO2-utslipp og bidra i undervisning om energi. Panelene kan produsere opptil 70 kWp, der kWp står for ytelse under optimale forhold.

Hold deg oppdatert på:

UTDANNINGSNYTT

Koble av med Storefri

Som abonnent får du:

- 6 utg. av Storefri!
- Storefri-koppen: "I ❤️ juni, juli & august!"

Fraktfritt levert rett i postkassa – før alle andre!

STOREFRI-ABO MED KOPP!!!
NÅ KUN 399,-

Bli abonnent via koden eller send sms S19 til 2022
storefristriper.no

Tilbudet gjelder t.o.m. 1. april. Ny intropris fra 2. april kr. 499,-. Abonnementet fornyes automatisk til ord. pris kr 459,- og kan sies opp når som helst.

Ingen kjeft å få.

Se eleven bak atferden. Det er rettesnoren lærerne ved Kleivane skole i Sandnes jobber etter.

Tekst: Guro Waksvik Foto: Marie von Krogh

– Skal vi klare å integrere og inkludere alle elevene, må de oppleve tilhørighet og fellesskap i klasserommet. Alt skal foregå der, også spesialundervisning. En av suksessfaktorene hos oss er at alle er pedagoger. De jobber kontinuerlig med relasjoner og fle ter det inn i planlegging og gjennomføring av undervisning, sier rektor Berit Voster Heggen.

– Læreren er bærebjelken både i regulerings- og læringsarbeidet. Hos oss gjør læreren begge deler, sier klinisk pedagog Lene Lie Guttormsen.

Kleivane skole i Sandnes er inne i sitt tredje år. De begynte med blanke ark i 2021 med 24 pedagoger og 230 elever fra 1. til og med 7. trinn. I dag er elevtallet på 281, og den pedagogiske staben er styrket med tre.

– Vi var heldige som fikk tak i rett kompetanse. Sissel Finnesand og Lene Lie Guttormsen, som begge er kliniske pedagoger, søkte seg

hit. Det var en gavepakke. Det er ikke tvil om at lærerne trenger støtte i reguleringsarbeidet, sier Heggen.

Et tøft år

Ledelsen og lærerne møttes i begynnelsen av august for snart tre år siden. De hadde ni planleggingsdager før skolestart.

– Den første dagen jobbet vi med å få en felles forståelse som skulle ligge til grunn for resten av planleggingsdagene. Vi hadde en hel dag med kompetanseheving om den tredelte hjernen og traumebevisst omsorg. Da forståelsen var på plass, bestemte vi detaljerte regler og rutiner for 1. til 7. trinn, slik at ingen skulle begynne med konsekvenser, straff og belønningssystemer, forteller Heggen.

– For mange var dette en ny måte å jobbe på. Møtte dere motstand fra lærerne?

Flere elever tryglet om å få en skjerm å se på for å avlede seg selv når de fikk det vanskelig.

Lene Lie Guttormsen,
klinisk pedagog

I klasse 2A er det matematikk. Lærer Trine Risdal mener utviklende opplæring er en metode som passer for alle barn. Hver enkelt elev får hele tiden noe å strekke seg etter.

På Kleivane har de et variert utvalg av materiell som brukes i forbindelse med sansemotoriske øvelser.

Sanserommet på Kleivane skole brukes blant annet for å gi støtte når et barn har behov for tettere påkobling.

KLEIVANE SKOLE

Kleivane skole i Sandnes kommune i Rogaland åpnet i august 2021, med elever fra 1. til 7. trinn. Skolen har fire satsingsområder:

- Utviklende opplæring
- Læreplanforståelse
- Emosjonell kompetanse
- Regler og rutiner

Skolen har i dag 281 elever. Det ansettes i all hovedsak pedagoger. I dag er det 27 pedagoger som alle er kontaktlærere. I tillegg har to kliniske pedagoger fristilte stillinger, og dekker funksjonene til:

- Sosiallærer
- Spesialpedagogisk koordinator
- Fagutviklere og veiledere i emosjonell kompetanse som er forankret i teorien traumebevisst omsorg

Kilde: Kleivane skole

– I ansettelsesintervjuene ble de presentert for våre tanker. Noen få valgte å trekke søknaden da de hørte hvordan vi skulle organisere oss. Alle som ble ansatt, var innforstått med at det var slik vi skulle jobbe. De forsto kanskje ikke helt i praksis hvordan det ville bli. Da det begynte å butte imot, kom usikkerheten, forteller avdelingsleder Elise Folgerø.

Lene Lie Guttormsen omtaler det første året som ekstremsport. Ansatte ble ofte slått av elever.

– Mange elever reagerte på alt det nye med å stikke av, eller å utagere. Vi opplevde at elevene strevde med å ta imot hjelp av voksne. Vi brukte et år på å omskrive elevenes forventninger til voksne, sier Guttormsen.

Hun forteller at fle e elever tryglet om å få en skjerm å se på for å avlede seg selv når de fikk det vanskelig.

– Det ble roping, skriking og slåing. Men å få en skjerm hver gang du har det vanskelig, hjelper bare i øyeblikket. Bruker du relasjonen i reguleringsarbeidet, har det en vedvarende effekt. Da skjer det en indre utvikling hos eleven, sier Guttormsen.

Da skolen åpnet, var alt nytt, og ledelsen, lærerne og elevene var nye for hverandre.

– Vi måtte legge inn en betydelig innsats. Det ble verre før det ble bedre, medgir Finnesand.

– Denne perioden var som en lakmestest. Klarer vi å stole på at det vi gjør, er riktig? Tør vi stole på verdiene skolen er bygd på? Vi ble daglig utfordret og klarte å minne hverandre på målet der framme. Nå er det knapt utageringer her hos oss, sier Folgerø.

– Det er en trend i tiden med økt skolevegring, mer spesialundervisning, utagering og vold. En positiv effekt hos oss er at vi nesten

ikke har skolevegringssaker og få vedtak om spesialundervisning. Vi har gode systemer og er fort på ballen, sier Finnesand.

Unngår konsekvenser

– Hvordan konkret møtte dere utagering, slag og spark?

– For det første hadde vi undervisning for alle elever om den tredelte hjernen og hvordan den fungerer. Hjernen forstår forskjellige språk. Vi kan tenke oss at hjernen er delt inn i tre deler: sanseshjernen, følelseshjernen og tenkehjernen. Vi snakket om at alle kan ha det vanskelig og at ingen har lyst til å gjøre dumme ting. Vi tok bort skam og skyld, forteller Guttormsen.

Guttormsen og Finnesand veileder lærerne i hvordan de skal håndtere utageringssituasjoner og er tett på. Det har gitt lærerne kompetanse til å gjøre reguleringsarbeidet selv.

Lærer Linda Ulriksen og klasse 2B har avbrekk i undervisningen med sansemotoriske øvelser.

– Vi viser konkret hva de kan gjøre i spesifikke situasjoner og veileder dem i hva de kan si, sier Finnesand.

Guttormsen trekker frem et eksempel med en gutt som ved fle e anledninger sparket og slo ansatte.

– Vi må unngå konsekvenser, selv om vi får lyst. Vi måtte gå tettere på, gi ham mestringsopplevelser og bevisst benevne det han fikk til og det gode han bidro med inn i klassefelleskapet. Vi legger alltid vekt på det positive. Den utfordrende atferden forsvant. Gutten framstår i mindre grad frustrert eller opposisjonell, forteller Guttormsen.

Skolen har utarbeidet en handlingsplan som elever og lærere trener på, slik at de vet hva de skal gjøre når noen får det vanskelig i klasserommet.

– Fra andre skoler har vi sett at læreren ofte måtte håndtere vanskelige situasjoner fra gang til gang. Den enkelte lærer måtte handle ut fra det han eller hun mente var best. Her hos oss vet alle voksne hvordan de skal hjelpe en som får det vanskelig. Alle barn vet hva den voksne vil si og gjøre for å hjelpe når de får det vanskelig, sier Finnesand.

Prioriterer pedagoger

Med fle e pedagoger kan de være tettere på elevene og tilby både lærings- og reguleringsstøtte. De har også fle e kolleger å samarbeide med og støtte seg til i hverdagen. I de tre første

trinnene er det alltid to pedagoger i hver klasse.

– På de andre trinnene er det også god dekning. Budsjettet vårt brukes til pedagoger. Jeg mener det er en riktig prioritering, sier Heggen.

Lærer Trine Risdal mener undervisningsmetoden går rett inn i den nye læreplanen: Elevene er aktive, de samarbeider, diskuterer, argumenterer og løser problemer sammen. Slik oppnår de en dypere forståelse som de senere kan bruke i andre sammenhenger.

Hun mener det verste hun kan gjøre for en som ikke klarer å sitte stille, er å kjeffe.

– Jeg kommer med forslag til eleven, og vi blir enige. Jeg ser eleven føler seg sett, hørt og brydd seg om, og det gjør godt, sier Risdal.

Hun erfarer at obligatoriske sansemotoriske avbrekk i undervisningen fungerer godt.

– Det er krevende å være aktive under undervisningen, og elevene trenger et avbrekk for å hente seg inn igjen. Avbrekket kan for eksempel være øvelser med bøy, tøy og strekk. Jeg ser at elevene er mer «på» etter avbrekkene, og klare for nye utfordringer, sier hun.

– Læreren har ansvar for hele mennesket

– Alle som har jobbet i skolen noen år, har hørt lærere si at «dette må noen andre ta seg av». Vi tenker ikke slik. Vi har ansvar for hele mennesket. Trenger et barn reguleringsstøtte, er det læreren som tilbyr dette. Lærerne våre har kompetansen de trenger i dette arbeidet. Det kan være vanskelig, og av og til butter det

Fra venstre klinisk pedagog Lene Lie Guttormsen, avdelingsleder Elise Folgerø, rektor Berit Voster Heggen og klinisk pedagog Sissel Finnesand.

litt imot. Men når vi ser at det virker, styrker det troen på at det vi gjør, er riktig, sier rektor Berit Voster Heggen og fortsetter:

– Drivkraften er å få en skole med et system som virker. Jobben gjør vi sammen, det er ikke opp til den enkelte lærer. Vi har tro på at dette er veien å gå, og vi står sammen. Lærerne har de beste forutsetninger for å bygge den relasjonen, som er avgjørende for å lede barnet i gode læringsprosesser, og som kan hjelpe barnet til å mestre skolehverdagen sin, sier Berit Voster Heggen.

*Bli medlem i
Bokklubben og få tre
gratis bøker!*

bokklubben.no

Les for å leve

Gi hodet et pusterom. Et rom for å tenke. Et rom for å reflektere.
Et rom for å se ut i verden, eller inn i deg selv.

Les for å leve. Bli med i Bokklubben.

Bokklubben
Mer leseglede

– Det er fort gjort å si noe feil

Det er mange fyord og nyord innen kjønns mangfold, etnisitet, seksualitet og funksjonsnedsettelse. I en ny podkast fra Utdanningsnytt snakker lærere og eksperter om de vanskelige ordene.

Tekst: Sonja Holterman Illustrasjon: Kristin Slotterøy

Xe, hen, de, dem, han eller hun. Hvilke pronomen elever foretrekker, varierer. Lærere er noen av de første som møter nyordene.

– Jeg synes egentlig ikke det er så veldig vanskelig. Når en elev først har valgt noe annet enn normen, vil man som lærer tenke at dette er det viktig at jeg husker, sier Haakon Sjøvik.

Han er lærer ved Frydenberg ungdomsskole i Oslo og medvirker i Utdanningsnytt sine podkast «Hva skal man si?». Sjøvik har møtt flere elever som har valgt andre pronomen enn det fle tallet har. Og selv om han ikke synes det er problematisk, innrømmer han også at han har brukt feil pronomen.

– Av og til går man på en liten glipp. Det er sånt som skjer i en travel lærerhverdag, det gjelder både pronomen og navn, sier Sjøvik i podkasten.

Starter med kjønn

I første episode snakker han og ekspert i kjønns mangfold Kristin Evina Fredwall om hva de nye ordene betyr og hvilke man bør bruke. I de neste episodene skal podkasten ta

for seg fyordene og de trygge ordene om etnisitet, seksualitet og funksjonsnedsettelse.

– Det er fort gjort å bruke feil ord, så det er nyttig å høre ekspertene fortelle om hvilke begreper de bruker og anbefaler, sier Haakon Sjøvik.

Lære å snakke trygt

Kaja Mejlbo, ansvarlig redaktør for Utdanningsnytt.no, håper podkast-serien kan være til hjelp for lærere.

– Nye ord har kommet til, og gamle ord oppfattes nå som krenkende og nedvurderende. Hvilke ord som er trygge å bruke, endrer seg hele tiden, og lærerne er noen av de første som det kreves at har fått med seg disse endringene, sier Mejlbo.

Hun forteller at ideen om å lage podkasten «Hva skal man si?» kom etter en diskusjon om hvilke dilemmaer og utfordringer lærerne sikkert står i. De har et stort ansvar i klasserommet, der skal alle elever kjenne seg ivarett og respektert.

– I podkasten får man språkråd fra lærere og

eksperter som rydder i begrepsbruken.

– Da jeg vokste opp, var alle jeg kjente gutt eller jente. De fle te var lyse i huden og så vidt jeg visste likte gutter jenter og jenter gutter. I dag har vi et helt annet, mer fargerikt samfunn, sier Mejlbo.

– Folk bryter ut av de tradisjonelle båsene og skaper seg sin egen identitet på tvers av normer. Det er frigjørende, men det kan også være forvirrende, ikke minst språklig. Jeg skal ærlig innrømme at jeg mer enn en gang har fomlet med å finne de riktige betegnelse. Jeg har garantert også tråkket i salaten.

Lærer Haakon Sjøvik deltar i podkasten «Hva skal man si?».

Foto: Bjørn Asle Grimstad

NY PODKAST

En podkast fra UTDANNINGSNYTT

Podkasten finner du her:

utdanningsnytt.no/podkast

UTDANNINGSNYTT

**Hva skal
man si?**

Mangler nesten 3000 bar

Stadig færre norske barnehager oppfyller loven om pedagogisk bemanning. I Lillestrøm har det gått fra vondt til verre.

Tekst og foto: Jørgen Jelstad

– Det siste nå er at vi må gå 16 dager uten vikar ved sykefravær i barnehagen. Og sykefraværet i barnehagesektoren er høyt. Så da får du en nedadgående spiral, da, sier Rachel Lund.

Pedlederen i Sagelva barnehage i Lillestrøm står utenfor rådhuset sammen med fle e hundre andre skole- og barnehageansatte i kommunen.

De holder opp protestplakater mot kuttforslagene kommunestyret skal behandle i kveldens møte. I skumringen må politikerne gå forbi den lange rekka med frustrerte ansatte, på vei inn for å stemme for eller imot millikuttene.

– Det er drastiske kutt de gjør i barnehagene og hele oppvekstsektoren. Det begynner å bli et ganske snevert tilbud, sier Lund.

Ann-Kristin Lunde (bildet), styrer i Dalen barnehage, er bekymra.

– De kutter og kutter og kutter. Nå er det ikke noe mer igjen å kutte som ikke er lovpålagt. Hvor skal vi kutte neste gang? Budsjettet er skrapet til beinet, sier hun.

Lunde peker på at kommune er langt unna å få nok kvalifiserte søkere til barnehagelærerstilling som lyses ut.

– Vi har et rekrutteringsproblem. Vi som jobber i barnehagene, er opptatt av tidlig innsats, men det blir det ikke noe av hvis vi ikke har nok gode folk til å gjøre jobben, sier hun.

– Regjeringen sier de har et mål om at 60 prosent av de ansatte i barnehagene skal være barnehagelærere i løpet av de neste årene – hvordan ser du på den ambisjonen?

– Det er fint å ha hårete mål, men veldig realistisk er det jo ikke.

Mangler over 2800 barnehagelærere

Det finnes klare regler for hvor høy pedagogisk bemanning norske barnehager må ha. Det er regulert gjennom pedagognormen, som setter

et maks antall barn per pedagogiske leder i barnehagene. Regelen sier også at de som er pedagogiske ledere, skal være barnehagelærere eller ha tilsvarende pedagogisk utdanning.

Pedagognormen ble innført 1. august 2018. Barnehagene hadde da ett år på seg på å innfri kravene. De som ikke klarte det, måtte søke om dispensasjon. Slike søknader er det blitt mange av. Frem mot 2021 steg riktignok andelen barnehager som oppfylte pedagognormen, men siden har det gått nedover. Ferske tall fra Utdanningsdirektoratet (Udir) viser at det nå mangler over 2800 årsverk med barnehagelærere for at alle barnehager skal være bemannet slik reglene krever.

Ifølge Udir har 39 av landets kommuner ingen barnehager som oppfyller pedagognormen. I en rekke storkommuner er det under en tredjedel av barnehagene som har nok barnehagelærere til å oppfylle lovkravet. Lillestrøm ligger dårligst an. Der er det bare 3 av 10 barnehager som oppfyller pedagognormen.

I februar i fjor lyste kommunen ut 41 stillinger som barnehagelærere. Bare 25 kvalifiserte søkere søkte. Nestleder i Utdanningsforbundet lokalt, Lene Skjønhaug, var ikke overrasket.

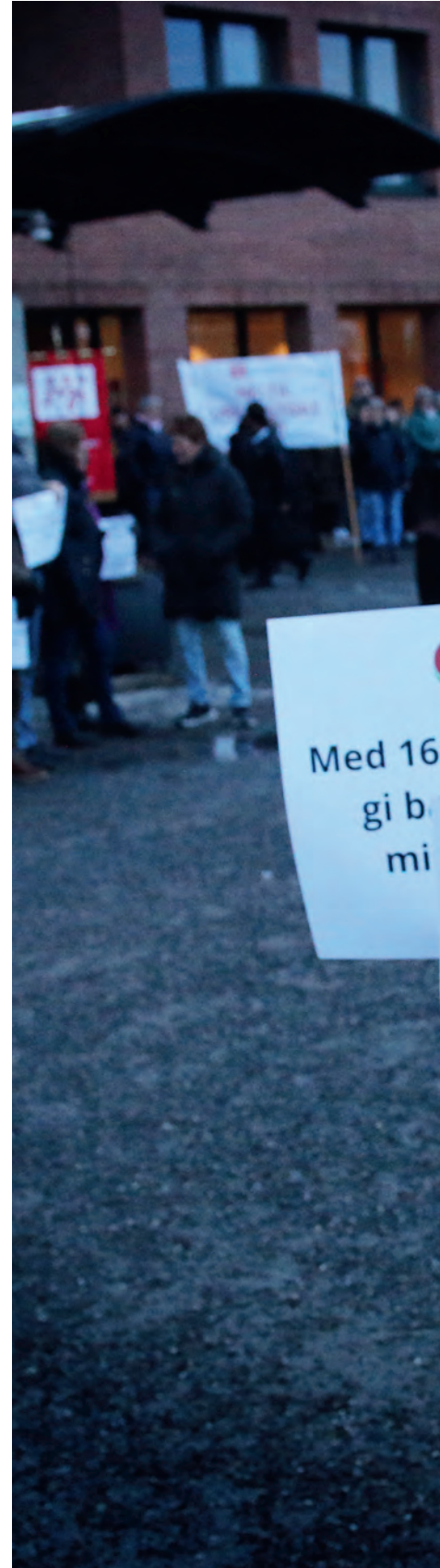
Hun mener dårlige rammebetingelser i Lillestrøm er årsaken.

– Politikere i Lillestrøm må ta innover seg at både Oslo og andre kommuner rundt oss bruker lønn, økt ansiennitet, økt bemanning og lignende som virkemidler, sa hun til Utdanningsnytt i fjor.

Og nå ligger et nytt kuttforslag på bordet.

Bemanningskrise

– En stor andel av kommunedirektørens forslag foreslås tatt i barnehager. I tillegg vil dette medføre kutt i tilskuddene til de private barnehagene. Dette skjer samtidig som vi står ovenfor en bemanningskrise i Lillestrøm. Vi

nehagelærere

– Det er drastiske kutt de gjør i barnehagene og hele oppvekstsektoren, sier pedagogisk leder Rachel Lund mens hun venter utenfor rådhuset i Lillestrøm.

PEDAGOGNORMEN

Normen for pedagogisk bemanning (pedagognormen) krever at det skal være minst 1 pedagogisk leder per 7 barn under 3 år, og minst 1 pedagogisk leder per 14 barn over 3 år.

Pedagogiske ledere må ha utdanning som barnehagelærer eller annen treårig pedagogisk utdanning med videreutdanning i barnehagepedagogikk.

Kommunen kan gi dispensasjon fra utdanningskravet for inntil ett år om gangen, slik at en person som ikke oppfyller utdanningskravet, kan jobbe som pedagogisk leder.

BEMANNINGEN

Totalt 1712 barnehager oppfyller ikke pedagognormen, inkludert barnehager med dispensasjon fra utdanningskravet.

1038 av barnehagene mangler ett årsverk for å oppfylle pedagognormen. Resten mangler to årsverk.

39 kommuner har ingen barnehager som oppfyller normen.

Du kan sjekke situasjonen i din kommune på **Utdanningsnytt.no**.

Kilde: Utdanningsdirektoratet.

mangler barnehagelærere, får ikke søkere med barnehagelærerutdanning, har høyere sykefravær enn tilsvarende kommuner og bruker mindre på barnehage blant sammenlignbare kommuner, sier Skjønhaug.

– Vi håper virkelig at kommunestyret tar ansvar for å sikre ansvarlige og realistiske budsjetter.

Lokallaget er tydelige på at skolene og barnehagene trenger en kraftig økning av budsjettene, og helst ønsker de en økning på 500 millioner kroner. For 160 millioner mener de at de kan gi barn og elever i kommunen et minimumstilbud.

– Skal vi kunne gi alle barn og elever et best mulig tilbud, må vi satse. Vi trenger økt bemanning og pedagogtetthet i barnehagen for å forebygge og hjelpe tidlig i opplæringsløpet, og vi trenger økt lærertetthet på skolene og tilgang til ekstra ressurser for både dem med krav på ekstra hjelp og dem som trenger å bli sett og fulgt opp for å kunne få mest mulig glede av opplæringen. Det vi ikke trenger, er enda fle e planer som må legges inn en skuff fordi vi ikke har lærere eller barnehagelærere til å sette dem ut i livet, sier lokallagsleder Jon Ola Eggen.

Også sentralt i forbundet er bekymringen stor.

– Ambisjoner uten penger

Leder i Utdanningsforbundet, Geir Røsvoll, er bekymret for rekrutteringen til både skoler og barnehager, men han mener virkelig alarmen bør gå for barnehagesektoren.

Vi trenger økt bemanning og pedagogtetthet for å forebygge og hjelpe tidlig i opplæringsløpet.

Jon Ola Egge,
lokallagsleder

– Vi trenger økt bemanning, sier Utdanningsforbundets lokallagsleder Jon Ola Eggen, her på vei gjennom rekken av medlemmer som har møtt opp for å protestere mot kutt.

– Den slitaskjen vi ser på mange ansatte i barnehagene, bekymrer meg stort. Hvis man ikke får gjort noe med den ganske raskt, kommer de utfordringene vi ser, med færre søkere til barnehagelærerutdanning og skyhøyt sykefravær, bare til å forsterke seg, sier Røsvoll.

En undersøkelse forbundet gjennomførte i fjor, viste at 1 av 3 barnehagelærere ser for seg å slutte i jobben i løpet av få år. Skal de stå lenger i yrket, er de tydelige på hva som kreves: Bedre bemanning.

Regjeringen på sin side har som mål at pila skal peke i en helt annen retning. Da daværende kunnskapsminister Tonje Brenna (Ap) la frem barnehagestrategien deres for ett år siden, smilte hun og sa at målet er at andelen barnehagelærere i barnehagene skal være på 60 prosent om seks år.

Men i et nyttårsintervju med Utdanningsnytt erkjente Brennans arvtaker, Kari Nessa Nordtun (Ap), at de er nødt til å gjøre noe med bemanningssituasjonen.

Hun understreket samtidig at 60-prosentmålet ikke er et lovkrav.

– Det er en ambisjon. Og den strekker seg fram til 2030. Det er langt fram i tid, sa Nordtun.

UDF-leder Geir Røsvoll mener de ferske tallene om staa i norske barnehager bør være en vekker for politikerne.

– Vi har sagt høyt og tydelig ifra om situasjo-

nen, uten at det er blitt fulgt opp av nasjonale myndigheter. Utviklingen går nå i feil retning, for andre år på rad. På tross av politiske ambisjoner blir det færre, ikke fle e barnehagelærere. Ambisjoner uten penger og politiske vedtak er ikke mye verdt, sier han.

Et pengespørsmål

I kommunestyresalen i Lillestrøm står diskusjonen om det samme. Ambisjoner versus penger. Det siste veier tyngst. Med 30 mot 25 stemmer sier det borgerlige fle tallet, med Høyre og Fremskrittspartiet i bresjen, ja til å følge opp med videre kutt i kommunens skoler og barnehager.

– Skal vi fortsette å levere tjenestene vi ønsker med god kvalitet, må vi bruke både penge og kompetansen vår mer effektivt framover. Det kommer ikke mer penger, skatteinngangen er nedgående. Det er heller ikke nok arbeidskraft tilgjengelig om vi fortsetter slik vi gjør i dag. Noe må gjøres, sa Høyres Thomas Langholen fra talerstolen i kommunestyresalen.

I Arbeiderpartiet holder de ikke tilbake på kritikken.

– Om man skal kalle det effektivisering eller kutt, er ikke så viktig. For folka våre på bakken betyr det akkurat det samme. Det betyr mindre ressurser, mer stress, en hverdag hvor du må løpe litt fortere. Det betyr et dårligere tilbud til innbyggerne våre, sa Emil Johan Stenhaug i Ap.

Ledige stillinger innen
barnehage, skole, høyere
utdanning og annen undervisning.
På ett sted.

UTDANNINGSNYTT STILLINGER

Annonsekontakt:

Karoline Gran Kluge i HS Media
E-post: utdanning@hsmedia.no
Telefon: 40 07 31 25

– Ikke sløs med malinga!

Innsatsen er på topp og økonomien på bønn i formingsavdelinga ved Borgen barneskole i Sarpsborg.

Tekst: Kirsten Ropeid Foto: Joakim S. Enger

– Clas, kan vi begynne å male med en gang?

Femti utålmodige sjuendeklassinger entrer formingsavdelinga. De fordeler seg kjapt i tre grupper og finner fram oppgavene de har jobba med over tid, og som skal avsluttes i dag: Portrettmaling, krydderhylla og sitteunderlag.

– Mamma kan sitte på dette når hun ser fotballkampene mine, sier en stolt produsent, og viser fram et fint dekorert underlag av tova ull.

Lerret er dyrt, og sjølportretta er luksus. Det veit elevene. Alt som festes til lerretet, må være vel overveid, og arbeidet må bli ferdig.

– Og ikke sløs med malinga, formaner Clas Günther når elevene står klare til å forsyne seg av malingsflaskene.

Før elevene kom, har rektor Marianne Myhre vist oss materiallageret til formingsfaget.

Mindre penger til materialer

Innholdet kan illustrere funna i en rapport fra Universitetet i Sørøst-Norge (USN) fra 2023. Forskerne har spurt 254 formingslærere hvor mye penger de har til å kjøpe formingsmateriale. Informantene har de fått gjennom lukkede grupper for formingslærere på Facebook.

19 prosent av dem som svarte, sier de har mer enn 150 kroner i året per elev i 2020. I 1994 kunne 38 prosent av formingslærerne bruke mer enn dette kronebeløpet. Omregna til dagens kurs er det 266 kroner.

Til forskerne fra USN forteller lærere at de

bruger mye tid på å tigge materialer hos lokalt næringsliv, håndverksbedrifter og foreldre.

I materialrommet på Borgen skole ser vi kongler, gamle LP-plater, stoff, i det hele tatt det rektor oppsummerer som gratismateriell lærerne har samla sammen.

– Og så hadde det vært fint å ha lokaler der romma og interiøret kunne inspirert til aktivitetene som skal skje, sier hun og slår ut med armene som for å omfavne hele det store, tre-

delte, men likevel åpne arealet. Det nytter ikke å beskrive det som anna enn gammelt og slitt.

Med elevene på plass jobbes det likevel energisk. Clas hjelper til med å blande ut rødfargen til den nyansen en av guttene ønsker å male krydderhylla si i. Esma Kristiansen rettleder i hvordan gult kan bli til gull. Etterpå svever et gullfly over hodet til Wilfred i hans sjølportrett. Han skal bli pilot, forteller han.

– Lærerne er veldig flinke til å forklare oss hva vi skal gjøre. Men de gjør aldri noe for oss. Det er slik det skal være, konstaterer elevrådsleder Aisha Manov tilfreds mens hun legger siste hånd på sitt sjølportrett.

– Er dere fornøyd med tilgangen på materiale til formingsaktiviteter?

– Å peike på ting som mangler, er vel det elevrådet gjør mest av, svarer elevrådsleder Aisha tørt.

Men elevrådet har også innspill til bedring:

– Hvert år har vi julemesse. Pengene derfra går til innkjøp av materiell. Holder vi to markeder i året kunne vi fått mer penger, sier Aisha.

Lite tilgang på leire

Rundt oss surrer det av stemmer. Samtidig arbeides det iherdig. Også det tilsynelatende ensformige arbeidet med å prikke den tova ulla i sitteunderlaga med ei grov nål blir utført med stor iver.

– Prikkinga forsterker underlaga. Etter job-

Under utdanninga ble jeg sterkt engasjert i keramikk. Men vi har ingen ovn.

Clas Günther, lærer

Elevrådsleder Aisha Manov ønsker at skolen hadde mer formingsmateriale. Hun foreslår å selge formingsprodukter på messe for å tjene penger til å kjøpe materiale for.

Borgen skole har 19 gitarer. Åtte av dem mangler strenger. Rektor ønsker seg tilbake til tida da lærere kunne få tid og lønn for å holde skoleutstyr i orden.

ben med et fitt produkt vil en jo det skal vare lenge, sier lærer Hege Bukholm.

– De naturlige nivåforskjeller mellom elevene stimulerer til samarbeid og kommunikasjon. Man kommenterer de andres arbeid og spør og deler ut råd, sier Clas.

– Hva er ditt høyeste ønske for forbedringer?

– Under utdanninga på høgskolen ble jeg sterkt engasjert i keramikk. Men vi har ingen ovn, og sjøltørkende leire er dyrt, sier Clas Günther.

I rapporten fra USN svarer 26 prosent av lærerne at de ikke har mulighet til å arbeide med leire, 36 prosent sier at mulighetene er mangelfulle.

– Avtrekksvifte og industristøvsuger, sier lærer Esmå Kristiansen om hva hun ønsker seg.

Formingsøkta vi er i gang med, er på tre timer, med en pause etter to. Men lufta er som stål alt etter en time.

Savner samlingsstyreren

Rektor har alt, i praten på kontoret, avslørt at hun ønsker seg tilbake den til tida for lenge

sida da skolene hadde samlingsstyrere:

– Det var lærere som hadde ansvar, tid og lønn for å etterse, reparere og fylle opp materiell av ulikt slag samt holde orden på spesialromma. Vi merker at ingen har ansvar lenger, konstaterer Marianne Myhre.

Et tydelig eksempel ses på veggene i formingsavdelinga. Her henger i alt 19 gitarer. 8 av dem mangler strenger.

Praktisk kunnskap nedprioriteres

Alle tre lærere som nå er aktive i formingsavdelinga, har formingsfag i fagkretsen, men ingen er reine faglærere. De tre deler hele sjuende trinn. Vanligvis er trinnet delt i to klasser, men nå er det delt i tre grupper.

Det betyr at de har færre elever per lærer enn det som er gjengs i formingsfaga, ifølge undersøkelsen fra USN.

Tida da klassene ble delt i to i formingsfag, med hver sin lærer og hvert sitt lokale, den er forbi, ifølge rapporten. Det vanlige nå er at én lærer må ta hele klassen. Før ble klassen gjerne

delt i to, med egen lærer og eget rom for hver halvpart.

Dessuten blir det mye venting. Elevene venter på lærerhjelp, og på å ta i bruk redskaper og maskiner.

– Etter læreplanen Kunnskapsløftet fra 2006 har den akademiske kunnskapen i skolen blitt løfta fram på bekostning av den praktiske, konstaterer rektor Marianne Myhre før vi gikk bort til formingsavdelinga.

Derfor gleder det henne at regjeringa nå har signalisert at den vil styrke praktisk undervisning. Likevel er hun spørrende til utspillet om at 127 millioner kroner skal fordeles utover landet til dette formålet. Sarpsborg vil få 1.444.000 kroner til sine 23 skoler. Flatt regna skulle bli snaut 63 000 til hver.

– Hvor mange ukuleler eller symaskiner får vi for det? Ikke fle enn det som burde vært basisgrunnlaget. Håpet må være at vi fortsatt kan snekre fuglekasser, ikke bare tegne dem, sier rektor Marianne Myhre.

Ledige studietilbud

Vidare med Høgskulen i Volda!

Endringar i arbeids- og samfunnsliv skaper eit behov for fagleg oppdatering gjennom heile livet.

Ved Høgskulen i Volda har vi eit breidt vidareutdanningstilbud og fleksible studieformer. Dette gjer det enkelt for deg å kombinere studium og jobb. Her kan du få deg det faglege påfyllet du treng for å møte kunnskaps- og kompetansebehova på sentrale samfunnsområde. I tillegg til å studere på heiltid, kan du velje nettstudium, studere på deltid eller samlingsbasert.

hivolda.no/vidare

Følg oss på @hivolda!

Skolens omsorgssvikt
Av Ole Martin Moen
Cappelen Damm Akademisk 2023
127 sider

Liten bok med stort innhold

Da jeg fikk boka i hendene, må jeg innrømme at jeg ble provosert.

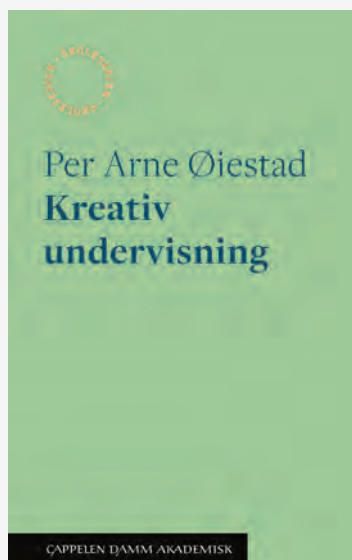
Anmelder: Wenche Fjeld, høgskolelektor ved Fakultet for lærerutdanning og pedagogikk, Høgskolen i Innlandet

Provokasjonen bunner i at jeg vet lærere gir omsorg til alle barn de møter. Lærere kjøper knekkebrød og tubeost i tilfelle noen har glemt matpakka, de finner fram tørre klær fra gjenglemtkurven når barna blir våte og ikke har med skift, de tørker rennende neser, plastrer sår og trøster.

I voksenlivet støtter vi oss til Arbeidsmiljøloven, fagforeninger og HMS. Vi kan fortelle om urett, vi kan streike, og vi kan gå til sak mot arbeidsgiveren. Vi kan søke ny jobb. Det kan ikke barn. Etter at jeg hadde lest boka, slo jeg på nyhetene og hørte om en skole som var i drift, selv om det var påvist asbest i bygget. Det finnes mange lignende tilfeller. Dette handler om de fysiske rammene, men mediene forteller også om barn som har det så psykisk vondt på skolen at de ikke orker mer.

Og her er vi ved kjernen av det forfatter Ole Martin Moen formidler i boka. Vi må snakke sammen om begreper og realiteter. Ulik forståelse og definisjoner kan føre til en bagatellisering og pulverisering av ansvar. Vi må finne ut hvor skoen trykker for å kunne gjøre noe med det som gjør vondt. Moen stiller mange spørsmål underveis i boka. Leseren tvinges til refleksjon. Lovverket og styringsdokumentene er det ikke noe i veien med, hevder Moen. Barn skal være like sikret av regelverket som voksne er det i sine liv. Dernest beskriver Moen det store paradokset at dette ikke stemmer, og han kommer med utallige eksempler som underbygger påstanden.

De som skal forvalte lovverket, gjør det ikke. Skolebarna sitter virkelig på vonde stoler stramt festet av et tvangsbelt, slik framsida av boka viser. Etter å ha lest boka er jeg enig i denne metaforen. Boka provoserer meg

Kreativ undervisning
Av Per Arne Øiestad
Cappelen Damm Akademisk
71 sider

Fra en lærers skattkiste

Bokas format er så beskjedent at du kan putte den i en håndveske. Men innholdet fyller deg helt etter hvert som du leser.

Anmelder: Ingeborg Tveter Thoresen, tidligere rektor og førstelektor ved Høgskolen i Vestfold

I epilogen sier Per Arne Øiestad, en erfaren lærer: «Jeg oppfordrer deg til å åpne din egen skattkiste av erfaringer og kunnskap og dele den med elevene og kollegaene dine! Samtidig heier jeg på at du fortsatt vil være nysgjerrig og åpen for å lære noe nytt, noe som ennå ikke er!» På snau 70 sider har han delt av sin rikholdige skattkiste, før han lever stafettpippen videre til nye løpere – med ordene: «Du har verdens viktigste yrke». Det uttrykkes «med glede og takknemlighet», etter 40 år med elever. For det er livet med elevene og hvordan lærere kan bidra til å ruste dem for livet han er opptatt av, pedagogikkens paradoks: å lede elevene inn i fellesskapet og samtidig støtte eleven som individ. Kan dette være en lærebok i undervisningslære, didaktikk – den er jo uten forskningsreferanser?

Ja! Jeg har sjelden lest en så inspirerende tekst om didaktikk, solid faglig fundert gjennom talende eksempler fra egen skoletid og tid som lærer, med refleksjon over praksis. Dessuten gjør han selv bruk av fortreffelige undervisningsmetoder gjennom sin formidling, dramalærer som han er. Boka er på sett og vis en fortelling, med mange små fortellinger og engasjerende billedbruk. Den formidler bedre enn forskningsfunn hva det dreier seg om i undervisningen. Den kan også leses som et personlig brev.

I sju kapitler, innrammet av en prolog og epilog, undervises leseren om «Kreativitet i skolen», om «Sansningens og sansenes synergi», «Estetiske uttrykksformer», «Lek», «Vurdering» og «Å lære det som ennå ikke er», for å liste opp kapitteoverskriftene. Det dreier seg om å vekke elevenes nysgjerrighet og oppmerksomhet gjennom oppfinnsomhet. Det vet den som har

MINE FAVORITTER

ikke lenger. Moen er filosof og professor i etikk, og hans fagbakgrunn og gode kjennskap til norsk skolehverdag gir boka kredibilitet.

I innledningen beskriver Moen formålet med boka, og avslutningsvis oppsummer Moen med at han ønsker å provosere, fordi han ønsker debatt. Debatten må skje på alle nivåer; blant politikere, skoleeiere, skoleledelse, lærere, andre ansatte i skolen, foresatte og sist, men ikke minst, elevene. Boka er et skolepolitisk dokument som tilsier at lærerutdanningsinstitusjonene bør ha boka på pensum. Elevenes medvirkning er et av temaene Moen er mest opptatt av, men det er nødvendig å påpeke at det er de voksne i skolen som har ansvar for skolemiljøet, eget arbeidsmiljø og barnas rettssikkerhet. Handling og endring er lagt til del 3 i boka, og Moen tar for seg punkt for punkt hva politikere kan gjøre, hva helse- og sosialarbeidere kan gjøre, hva lærere kan gjøre, hva foreldre kan gjøre og hva elevene kan gjøre. Moen ber oss alle bidra og spør om det er enda mer vi kan gjøre. Og ja, det er det!

strevd med nettopp det, er livsviktig i klasserommet. Øiestad gir små snutter av eksempler.

Kapittelet «Vurdering» og refleksjonene om vurderingskriterier er til ettertanke. «Vurderingskriterier og vurderingsarbeid må forholde seg til avtalte rammer,» sier han. Og føyer til: «Men lærere må også bruke sitt profesjonelle skjønn.» Nettopp! Han viser hvordan han omskapte en stille gjeng gjennom at de fikk lov til «å leke og utforske et stoff mot en høyere himmel av lite «skolsk» galskap.»

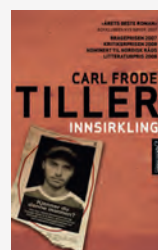
Gjennom boka har jeg møtt en lekende lærer som med stort alvor bruker fantasien for å komme elever i møte, slik at de «skal erfare skaperglede i praksis» gjennom arbeid med alle fag, i tråd med myndighetens overordnede mål. Derfor stimulerer han lærere til å finne muligheter til omdanne læreplanenes overordnede mål til handling, slik han selv har gjort. Det er utfordringen. Verktøyene til å oppnå intensjonene «går gjennom sansning, estetiske uttrykksformer og gjennom lek». Om jeg var rektor, ville dette være en gave til hele kollegiet.

A little life
Av Hanya Yanagihara (2015)
roman

Bikubesong
Av Frode Grytten (1999)
novellesamling

Innsirkling
Av Frode Tiller (2007)
roman

På vei til voksenlivet

En fantastisk bok der handlingen utspiller seg i New York. Vi følger en vennegjeng på fire i overgangen til voksenlivet. Hovedpersonen Judes strevsomhet i livet er hjerterå lesing, og også hvordan dette påvirker vennskapet til dem rundt ham, og hvordan vennegjengen forsøker å hjelpe ham. Sjelden har jeg grått så mye av en bok som denne.

En blokk full av historier

Denne klassikeren åpnet mine øyne for litteratur på nynorsk da jeg leste den første gang i 20-årene. Vi følger ulike historier fra mennesker som bor i samme blokk i Odda. De 25 novellene spenner bredt fra humor til tragedie, fra spenning til kjærlighet. Språket er vakkert og varierer fra historie til historie, og novellene er skrevet med sær og lavmælt humor samtidig som karakterenes sårhet kommer frem.

Frem fra glemselen

I Innsirkling følger vi Davids historie fortalt gjennom andre, ettersom David har mistet hukommelsen og bedt om hjelp i en avisannonse til å nøste opp i sitt eget liv. Personer fra Davids liv og som har kjent ham godt på ulike måter, skriver brev til David, og i disse historiene får vi også innblikk i brevskrivernes egne liv. Dette er en bok der man får et godt innblikk i ulike relasjoner og miljøer.

Janne Borge Stray

Lærer ved Refstad skole i Oslo

Debattinnlegg kan ha en lengde på opptil 7000 tegn (inkludert mellomrom).

Husk tittel og ingress.

Tips: Både tittel og ingress bør være konkrete og gi uttrykk for en mening.

Oppgi navn og telefonnummer når du sender inn innlegg. Legg gjerne ved et digitalt portrett (minimum 0,5 MB), med navn på den som har tatt bildet.

Redaksjonen forbeholder seg retten til å redigere og kutte i bidragene.

Meningene dine er viktige for oss!

Send ditt bidrag til:
debatt@utdanningsnytt.no

LÆRERREKRUTTERING

Vi må tilbake til poenget med å

Jeg er en av mange som har sluttet i læreryrket de siste årene. Ingen av regjeringens tiltak for å øke søkningen til lærerutdanningen fikk meg til å vurdere å vende tilbake igjen. Her er forslag som både vil øke rekrutteringen og lokke lærere tilbake til skolen igjen.

Vi kommer ikke utenom en lønn som speiler belastningen ved å være lærer. Riktig lønn anerkjenner hva lærerne står i på jobb og hvor viktig yrket er. Skal man rekruttere unge og beholde erfarne lærere, er rett lønn avgjørende. Det vil også øke status og øke konkurransen om studieplassene og jobbene.

La læreren være god

Vi må tilbake til en skole der lærerne jobber med læring, ikke alt mulig annet. I dag rapporterer lærere at de må være blekkspruter med syv til åtte utdanninger for å ivareta hver enkelt elev. Vi må tilbake til det skole dreier seg om; å lære. Læreren er den viktigste på en skole. Derfor må laget rundt læreren være så godt som mulig, støtte læreren og gi læreren det vedkommende trenger. Politiker, skoleeiere, rektorer og inspektører må hver dag legge til rette så godt som overhodet mulig for at læreren får gjøre jobben sin best mulig. Lærerne skal, i tillegg til å gjøre jobben sin, ikke måtte kjempe for å få lov til å være lærere.

Normaliser ubehag

Fordi noe er ubehagelig, må vi ikke unngå det. Tvert imot, eneste utvei er igjennom. Det må man lære på skolen, fordi læring er ubehagelig. All læring innebærer at man ikke får til, er dårlig, må øve. Det aller meste vi lærer oss, må vi gjøre mange ganger for å mestre det. At man i skolen har sluttet med lekser vil redusere læringen fordi man gjør mindre skolearbeid. Det man skal bli god i, må man gjøre mange ganger, over tid, med ro.

En venninne av meg fortalte at i 1. klasse på sønnens skole skulle ikke barna lære å skrive for hånd, men på nettbrett. Argumentet var at finmotorikken ikke var utviklet enda. Men hvordan utvikle finmotorikken, hvis man ikke utfordrer den?

Når begynte man å lære noe nytt av å ikke gjøre det?

Bruk kunstig intelligens (KI) til å gjøre skolen bedre, ikke enklere

Lærere over hele landet er fortvilet over at KI er sluppet inn i skolen, helt ukritisk. Resultatet er at elevene leverer skolearbeid de ikke har gjort selv, noe som gjør arbeidet verdiløst i skolesammenheng. Det blir som at jeg sender et YouTube-klipp av Lionel Messi til Vålerenga, fordi jeg ikke orker å dra på prøvespill.

Det man burde diskutere, er hvordan KI kan hjelpe lærerne til å gjøre skolen enda bedre. En måte å gjøre det på, er å overlate vurdering til KI, slik at all vurdering i Skole-Norge blir objektiv. Da kan lærerne bruke tiden sin på bedre ting enn å rette prøver. Ingen elever kan klage på urettferdig vurdering, alle elever vurderes likt og samfunnet kan stole på at skolen har en nasjonal standard for karaktergivning. Spør du meg, gir det en ekstra trygghet å vite at kompetansen matcher karakterene til hjernekirurgen som skal til å åpne kraniet mitt.

Gi skole meningen igjen

Det er et stort misforhold mellom karaktersnittet i norske ungdomsskoler og resultatene fra elev-

Man kan overlate vurdering til KI, slik at all vurdering i Skole-Norge blir objektiv.

gå på skole

testen PISA. Elevene har aldri gjort det dårligere på skolen. Samtidig har de aldri fått så høye karakterer. Hva dreier skolen seg da om? Om læring eller helt andre ting?

Dersom ikke konsekvensene av å lære for lite gjenspeiler seg i karakterene, er det ikke noe poeng i å jobbe når du er på skolen. Det er heller ikke noe poeng i å ta vare på skolens inventar, bidra til ro i klasserommet eller å skape et godt læringsmiljø, fordi uansett hvor lite man lærer får man en god karakter.

Vil man ha tilbake ro, orden og gode forhold for læring må kunnskap og kompetanse reelt gjenspeile seg i karakterene. Det betyr at for å få en god karakter, må man faktisk kunne noe.

Fjern mobilen fra skolen

Når lærerne roper og forskningen melder at mobilen ødelegger for konsentrasjon og læring, må de som bestemmer gripe inn og si at det ikke kan fortsette, fordi det forstyrrer poenget med å gå på skole. Dersom noe går utover læringen, må man finne ut av hvordan unngå det. I tillegg må man slutte å si at skolen skal lære barna å bruke mobilen klokt. Det går ikke en gang å lære voksne det. Mobilen har en plass i samfunnet, men ikke i skolen.

Mindre elevinvolvering

Vi må slutte å spørre elevene om hvordan alle aspekter ved deres skoledag skal være. Sannheten er at de ikke vet. De vet ikke hvordan de skal lære og ikke hva slags tilpasninger som fungerer best for dem. Barn har ikke utdanning, det er derfor de går på skole. Når de har gått på skole en god stund, skal de være i stand til å vite mer om hvordan de lærer, de skal ha nok kunnskap og kompetanse til å klare seg godt på egenhånd og de skal kunne tenke kritisk slik at de kan ta gode valg som voksne. Skolen kan ikke gi barn ansvaret for noe de ikke har forutsetning for å mestre.

Gi læreren autoriteten tilbake

Opplæringslovens kapittel 9a har gitt gode forhold for utvikling av krenkekulturen. Det har resultert i at dårlig oppførsel ikke har fått konsekvenser. Uønsket adferd i skolen har dermed økt. At læreren har blitt en person som ikke tør å

Ill.: Tone Lieng

Fordi noe er ubehagelig, må vi ikke unngå det. Tvert imot, eneste utvei er igjennom. Det må elevene lære på skolen, fordi læring er ubehagelig, skriver John Anders Råken.

sette tydelige grenser av frykt for konsekvenser, gjør hver dag uutholdelig for lærere og elever. Det går utover læring og trivsel. Barn og unge trives bedre i miljøer der grensene er tydelige og konsekvensene reelle.

Ved å koble oss på hva skole handler om, vil lærere og elever få en mer meningsfylt skolehverdag. Jeg tror løsningen på rekrutteringskrisen ligger der. På kjøpet vil flere stå lengre i arbeidslivet, og mange tidligere lærere vil returnere til skolen.

John Anders Råken

musiker og gründer
tidligere lærer

OPPDAGARANSVARET

Foreldre er ikkje dei einaste oppdragarane

Samfunnet har valt å leggje opp til ein barndom der fagpersonar har ansvar for barna våre store delar av dagen.

I min tidlege barndom var far min mjølkebonde. Mor arbeidde turnus, noko som gjorde at det reelle behovet for barnehage ikkje var der. Eg var saman med mi mor, eller satt i kalvebingen mens far min arbeidde i fjøsen. Bestemor mi budde òg på garden, og eg har vore mange timar heime hjå ho med klipping, liming, lesing av eventyr, song og fine samtalar. Det var altså mor, far og næraste familie som oppdrog meg. Dette er ikkje meir enn 25-26 år sidan, men dette høvet til å ha eit

barn heime frå barnehagen er i dag nesten ikkje-eksisterande.

Når foreldrepengane tek slutt, etter omkring eitt år, er det forventa at barnet skal i barnehage. Begge foreldre skal tilbake i hundre prosent stilling, noko som ofte tilseier at barnet skal utnytte barnehageplassen til det fulle, sju-ni timar opphaldstid i barnehagen. Fem dagar i veka.

Som samfunn har me lagt opp til at barnet, allereie frå eitt års alder, skal opphalde seg meir tid

med (veldig dyktige!) barnehagelærarar og fagarbeidarar, enn med eigne foreldre. Etter retur frå barnehagen er det kanskje to-tre timar til barnet søv og ladar opp til ein ny dag i barnehagen. Etter barnehagen tek skulen og fritidsaktivitetar over. Dette bring med seg eit ansvar til samfunnet omkring barnet. Foreldre kan ikkje, og skal ikkje, ta oppdragarrolla åleine.

Stadig oftare les me i nyhendene om utagerande barn, og om lærarar som opplever trugslar og vald i arbeidet. Kommentarfeltet, og mange av mine lærarkolleger, peikar mot foreldre.

Oppdra ungane dykkar!

Dette er ei for enkel løysing på eit komplekst

Visste du at annonser hos oss sees av 274 000 lesere?

Bestill annonser for 2024

Utgivelsesplan

annonsefrist/utgivelsesdato

1	13. desember / 12. januar 2024
2	24. januar / 9. februar 2024
3	21. februar / 8. mars 2024
4	20. mars / 12. april 2024
5	24. april / 10. mai 2024
6	22. mai / 7. juni 2024
7	26. juni / 16. august 2024
8	21. august / 6. september 2024
9	18. september / 4. oktober 2024
10	16. oktober / 1. november 2024
11	20. november / 6. desember 2024

Annonsekontakt:

Grethe Ånerud i HS Media. Telefon: 928 36 830

E-post: utdanning@hsmedia.no

utdanningsnytt.no/annonser

problem. Å oppdra eit barn er ei så omfattande oppgåve at det er urimeleg å legge heile ansvaret på foreldra, spesielt når me som samfunn har valt å legge opp til ein barndom der fagpersonar har ansvar for barna våre store delar av dagen. Det er freistande å trekke fram uttrykket «det trengst ein heil landsby for å oppdra eit barn».

Før du trur eg meiner læraren skal stå for oppdragelsen: Slapp av. Det er u diskutabelt foreldre som har hovudansvaret for oppsedinga av barnet, men me som lærarar må vedkjenne oss at yrket ikkje består berre av undervisning, men òg av oppseding. Eg vil gå så langt i å seie at alle vaksne som samhandlar med barn, også oppdreg barnet.

Løysinga? Den har eg ikkje, men eg har nokre innspel til debatten:

1. Barn med uønskt oppførsel er eit samfunnsproblem. Så lenge dette er ei utfordring over heile landet, ved fleire og fleire skular, kan me ikkje legge ansvaret på dei enkelte foreldra.

2. Skulen treng eit kompetanseløft i form av meir tverrfagleg kompetanse. Vernepleiarar, miljøterapeutar og eit reelt helsesjukepleiartilbod er gode stikkord. Elevgruppa treng eit team, ikkje eit individ med for lite tid til kvar elev. Skulen lukkast ikkje med å vere ein arena der alle elevar føler seg trygge, opplever meistring og finn sin plass sosialt. Eit større fagmiljø vil bidra til dette, samstundes som lærarane vil oppleve å jobbe

meir med undervisninga.

3. Ingen barn er slemme, men barnet manglar verktøy for å kommunisere ei eller anna plage eller utfordring. Dette ser me stadig i form av utagerande åtferd. Skulen og lærarane har mange gode verktøy for å handtere desse barna, men står i ei konstant klemme når tida og utdanninga ikkje strekk til.

4. Kjeft og straff løyser **ingenting**.

Martin Furland

adjunkt og lesegründer

sett
Nordic
Track

Charting the Future: Addressing Common Challenges

16 APRIL 2024 KISTAMÄSSAN, STHLM

BRUK KODEN **UTDA2024**
FOR Å FÅ 10% RABATT

by EASYFAIRS

Samarbeidspartnere

Sveriges Lärare

SVERIGES SKOLLEDARE

Uppsala kommun

INTERNET STIFTELSEN

Skolverket

SPSM

Sponsor Nordic Track

ATEA

ELEVTESTEN PISA

Kan vi jage PISA-spøkelset?

PISA-spøkelset er som andre spøkelser, det er usynlig, men setter sine spor likevel. Men vi vet mer enn nok til ikke å la oss skremme.

Kronikk av Marit Uthus

førsteamanuensis i
spesialpedagogikk
Institutt for peda-
gogikk og livslang
læring

Norges teknisk-
naturvitenskapeli-
ge universitet

Illustrasjon
Tone Lileng

Nedslående resultater på den internasjonale elevtesten PISA har nok en gang utløst en opphetet debatt for eller imot elevenes læring i skolen. Det er synd. Disse resultatene burde heller vekke vår nysgjerrighet omkring hva elevene trenger for å lære, og med det en ambisjon om å ta nye grep i så måte.

Man kan bli redd av mindre. Siden PISA-testene måler elevenes kunnskap på områder som OECD anser som viktige for å sikre nasjoners konkurransekraft i et globalt arbeidsmarked, handler det om noe så stort som nasjonens overlevelse, på litt lengre sikt. Slik kunnskapsminister Kari Nessa Nordtun (Ap) har tatt til orde for¹⁾, må det tas grep.

Gammel idé skjøt fart i 2000

Ideen om å stramme grepet om elevenes læring i skolen er gammel, men skjøt ordentlig fart da landet sto overfor sitt første såkalte PISA-sjokk i år 2000. Da hadde Norge vært tilsluttet OECD i 18 år allerede, med tilhørende bestrebelse for å utvikle et kunnskapseffektivt utdanningssystem.

Forestillingen om å representere en av verdens beste skoler raknet altså fra den ene dagen til den andre og med den påfølgende reformen Kunnskapsløftet skulle skolene forpliktes til å oppnå bedre læringsresultater gjennom klart definerte mål, systematisk testing og kontrollsystemer for måloppnåelse²⁾.

Skolestyring under lupen

Så skulle man tro at PISA-resultatene ble bedre med årene, heller enn dårligere. Selv om det opplagt er flere årsaker til at elevene lærer mindre i skolen dag – det være seg innføring av digitale læremidler og koronapandemi – er det god grunn til å se nærmere på de valgte styringsprinsippene for skolen og om disse gir *gode betingelser for læring*, slik intensjonen har vært.

Prestasjon kontra læring

Går vi til forskningen innenfor det som betegnes som skolens målstruktur, finner vi noen svar³⁾. Her skiller det mellom en prestasjonsorientert og en læringsorientert målstruktur for utdanning, der begge viser til konkrete

forhold ved læringsmiljøet som elevene oppholder seg i. Forhold som utgjør betingelser, gode eller dårlige, for deres læring.

I et prestasjonsorientert miljø mottar elevene signal om at det er resultatene som teller. Kunnskap kan måles på prøver eller tester og som kan sammenlignes elevene, kommunene eller landene imellom, slik tilfellet er med de OECD-initierte PISA-testene.

I et læringsorientert miljø vektlegges at læring skjer når elevene er aktive og samarbeider, og når de kan oppleve fremgang basert på egne forutsetninger og individuelle mål. Man ønsker videre at elevene skal forstå hva de strever med og at de skal være seg bevisst det de mestrer for videre læring. Det å kunne ta egne valg basert på egne behov, interesser og talent er også viktig. Dessuten skal elevene oppleve at det er trygt å ta utfordringer, gjøre feil og be om hjelp når de trenger det.

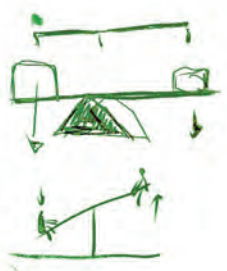
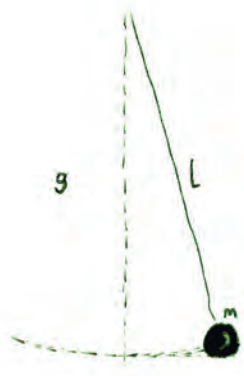
Selv om elevene naturlig nok vil oppleve aspekter av begge disse miljøtypene på samme tid, viser forskningen at det er av stor betydning hvor hovedtyngden ligger.

Negative effekter av prestasjonsorientert læring

Mens et læringsorientert miljø viser seg positivt for elevenes opplevelse av motivasjon for skolearbeid, tilhørighet og positive relasjoner med medelever og lærere, er et prestasjonsorientert miljø forbundet med lavere selvværd, nedstemthet, utmattelse, angst og psykosomatiske plager.

Dette er symptomer som i sin tur kan gripe om seg. For eksempel vil elever med lavt selvværd ha et behov for å beskytte seg selv i form av å devaluere skolens betydning, oppsøke andre som gjør det samme og utvise problematisk atferd⁴⁾.

I andre nasjonale undersøkelser som Ungdata⁵⁾ og Elevundersøkelsen⁶⁾ bekreftes disse tendensene. Flere elever opplever motivasjonssvikt, psykiske helseplager og mobbing. Mer vold, skulk og frafall er også en del av bildet. Da sier det seg selv at altfor mange elever ikke får utnyttet sine potensial for læring – eller andre potensial for den saks skyld.

Ego versus medmenneske

Skolen er en arena for mer enn læring i fagene. Slik det slås fast i læreplanen er grunnopplæringen «en viktig del av en livslang dannelsesprosess som har enkeltmenneskets frihet, selvstendighet, ansvarlighet og medmenneskelighet som mål»⁷⁾. Kontrasten til PISA-testene som svar på landets markedsverdi kunne ikke vært større, og selv om noen kanskje vil hevde at det må være plass til begge deler, er det ikke nødvendigvis så enkelt.

I et prestasjonsorientert miljø vil nemlig elevene stadig rette oppmerksomheten mot egne prestasjoner og om disse er gode nok etter gitte standarder, eller i sammenligning med medelevene. Det følger med andre ord en egoorientering – «er jeg bra nok?» – med denne måltypen, heller enn en medmenneskelig orientering: «er jeg bra for andre?»⁸⁾. Så er det kanskje ikke så rart at både elever og foreldre utviser en økende individualisme i skolen⁹⁾.

Lærernes tålegrense

Lytter vi til lærerne, forteller også de om en tålegrense. På den ene siden er det de som er pålagt ansvaret for at elevene presterer godt på PISA-testene. På den andre siden opplever de at slike målbare parametere på skolens tilstand hindrer dem i å gjøre det de mener blir best for elevene¹⁰⁾. Lærerkrisa sier sitt, det skal noe til å bevare trivsel og engasjement under slike forhold.

PISA-spøkelset er som andre spøkelser; usynlig, men setter sine spor likevel. Poenget er at vi vet mer enn nok til ikke å la oss skremme. Nå må det andre grep til.

Tidligere publisert i Dagsavisen.

REFERANSER:

- 1) **Kunnskapsdepartementet** (2023). PISA 2022: Et felles løft for norsk skole. Hentet fra <https://www.regjeringen.no/no/aktuelt/pisa-2022/id3016956/>
- 2) **St.meld. nr. 30** (2003–04): Kultur for læring. Utdannings- og forskningsdepartementet.
- 3) **Skaalvik, E. M. & Skaalvik, S.** (2022b): Prestasjonspresset i skolen. Om skolens målstruktur og elevenes psykiske helse. I M. Uthus (Red.), Elevenes psykiske helse i skolen. Utdanning til å mestre egne liv (s. 46–64). Gyldendal Akademisk.
- 4) **Skaalvik, E. M. & Skaalvik, S.** (2022a): Elevenes selververd. Et aspekt ved psykisk helse. I M. Uthus (Red.), Elevenes psykiske helse i skolen. Utdanning til å mestre egne liv (s. 65–81). Gyldendal Akademisk.
- 5) **Bakken, A.** (2022): Ungdata 2022. Nasjonale resultater. NOVA Rapport 5/22. NOVA.
- 6) **Utdanningsdirektoratet** (2024): Elevundersøkelsen – resultater. Hentet fra <https://www.udir.no/tall-og-forskning/statistikk/elevundersokelsen>
- 7) **Utdanningsdirektoratet** (2020): Læreplanverket. <https://www.udir.no/laring-og-trivsel/lareplanverket>
- 8) **Deci, E. L., & Ryan, R. M.** (1995): Human Autonomy: The Basis for True Self-esteem. I M. H. Kernis (red.): Efficacy, Agency, and Self-esteem (s. 31–49). Plenum Press.
- 9) **Ertesvåg, F.** (2023): Kravstore foreldre – tidstyver for lærere. VG, 23.12.2023
- 10) **Uthus, M.** (2022): Læreren og spesialpedagogens helsefremmende arbeid i skolen. I M. Uthus (red.), Elevenes psykiske helse i skolen. Utdanning til å mestre egne liv (s. 284–294). Oslo: Gyldendal Akademisk.

I et læringsorientert miljø vektlegges at læring skjer når elevene er aktive og samarbeider, og når de kan oppleve fremgang basert på egne forutsetninger og individuelle mål.

Jon
Hægland

Ta lærernes spesialkompetanse i bruk

I klesskapet henger smokingen fra bryllupet mitt. Noen ganger når jeg ser den, gir det meg samme følelsen som når jeg tenker på hvor mye av fagkunnskapen jeg får brukt i barneskolen.

Min onkel var rektor på en barneskole i 40 år. Like før jeg var utdannet lærer i idrett og kroppsøving, sa han at jeg kom til å bli en potetlærer i alt mulig annet enn kroppsøving på barneskolen. Da jeg la til at jeg også hadde studert statsvitenskap og kunsthistorie, lo han og la til at skolen kunne ha god samvittighet når de ga meg samfunnsfag og sløyd.

På Høgskolen i Bergen (HiB) formante læreren at i barneskolen må vi insistere på vår kompetanse. Man kan ikke forvente at skoleledelsen har oversikt over hva spesialistutdanning i de ulike fagene innebærer. Det er klart at nyutdannede må være flinke til å selge sin kompetanse til arbeidsgiver. Samtidig tenker jeg på det en professor fra et studium i organisasjonsvitenskap sa på en forelesning: «Å endre en institusjon er som å flytte en kirkegård. Du får neppe hjelp fra de som er der».

Da jeg fikk min første vikarstilling, viste det seg at min onkel hadde pusset spåkulen sin godt. Der var det kunst & håndverk, KRLE, spesialpedagogikk og en og annen kroppsøvingstime som stod på timeplanen. En avdelingsleder sa at det blir råflott å bruke en med bachelorgrad i kroppsøving på en barneskole når behovet ligger andre steder. Hvem som helst kan jo kaste inn en kanonball til en haug med unger. Jeg setter i og for seg pris på «upassende» humor, så jeg lo mer enn jeg ble indignert. Samtidig vet jeg at det er mange på lærerutdanningen i praktisk-estetiske fag som legger mye engasjement

ned i å forme gode barneskolelærere innenfor faget sitt.

Med musikklinje fra videregående fikk jeg også en del musikkundervisning i fanget. Enkelte av de lærerne jeg tok over for, så ut som de endelig hadde klart å selge den gamle bruktbilen. Jeg gikk løs på oppgaven med ambisiøse halvårsplaner med mål om instrumenthåndtering og grunnleggende musikalsk forståelse av puls, rytme, akkorder og melodi. Planen falt som regel ut da jeg ble gitt ansvaret for å få tre ulike trinn klar til BlimE-dansen om fire uker. Jeg kunne sverget på at dans var en del av pensum i kroppsøving, selv om det kanskje er det kroppsøvingslærerne skyr mest.

Mentoren fra min første skole hadde kjørt polonese i 18 år med den samme brente CD-en. Om noen hadde gitt ham beskjed om at det ikke dekket pensum godt nok, tror jeg han hadde implodert.

I perioder har jeg samarbeidet med andre kroppsøvingslærere for å løfte undervisningen. På en privatskole fikk vi nærmest frie tøyler til å utvikle undervisningstilbudet. Jeg har aldri hatt det så gøy på jobb og opplevd så høy deltakelse i timene.

Det kan sikkert argumenteres for at nettopp dét er en utopi i den offentlige skolen. Likevel tenker jeg på hva slags undervisning vi kunne ha tilbudt om vi virkelig benyttet oss av all den spesialkompetansen som finnes. Jeg tenker også på hva som hadde skjedd om jeg tok på meg smokingen mye oftere og spradet rundt i den.

fra Os utenfor Bergen er utdannet kroppsøvingslærer og har jobbet på barneskole siden 2017. Han er også stand up-komiker.

Illustrasjon: Kristin Slotterøy/unsplash

NYTT OPPTAKSSYSTEM TIL HØYERE UTDANNING

Ingen vits å gjøre det bra på skolen

Flere av opptaksutvalgets forslag fremstår som forhastede, uprøvde og svært risikable.

**Nedim Olsson
Kasumacic**

Ph D i nevrofysiologi
fagansvarlig i NKI
Nettstudier

Opptaksutvalget anbefaler i sin rapport radikale endringer i opptakssystemet. Flere av enkelttiltakene, som for eksempel å fjerne alderspoengene, virker fornuftige, men mye av det de går inn for fremstår som forhastet, uprøvd og svært risikabelt. Dette er høyt spill med livene til våre ungdommer som innsats, og jeg kjenner at jeg er litt redd.

Det foreslås blant annet å fjerne muligheten for å forbedre sine karakterer, slik at resultatene etter fullført videregående skole blir hugget i stein.

Men det tilbys en livline. Alle får en ny sjanse gjennom en opptaksprøve. Dette kan høres fornuftig ut, men legger man frem mulige scenarioer, ser man skumle fallgruver.

La oss se på to hypotetiske, men sannsynlige, historier som kan finne sted om Opptaksutvalget får det som de vil.

Emir har aldri syntes at skole har vært særlig spennende. Særlig de teoretiske fagene synes han er ekstra tunge. Han har alltid vært en sosial og omsorgsfull gutt som er glad i mennesker. Hans drøm er å bli sykepleier. Etter en samtale med rådgiveren på skolen får Emir beskjed om at han må ha minst karakter tre i norsk og matematikk fra videregående for å komme inn på sykepleierstudiet. Emir setter i gang med arbeidet. Norsk får han til fint, men det er verre med matte. Prøve etter prøve ender med en toer. Emir innser at dette ikke kommer til å gå bra.

De nye reglene som ble innført rett før han begynte på videregående, sier at man ikke kan forbedre karakterer i fag man allerede har bestått. Han finner likevel et smutt-

hull. Man kan jo ta opp fag man ikke har på vitnemålet. Emir bestemmer seg for å stryke i matte. Og den enkleste måten å stryke på er å ikke møte opp på skolen. Han begynner å skulke for å komme over fraværsgrensen. Emir begynner å slite i enda flere fag. Motivasjonen for skole forsvinner. Emir ender opp med å droppe ut av skolen.

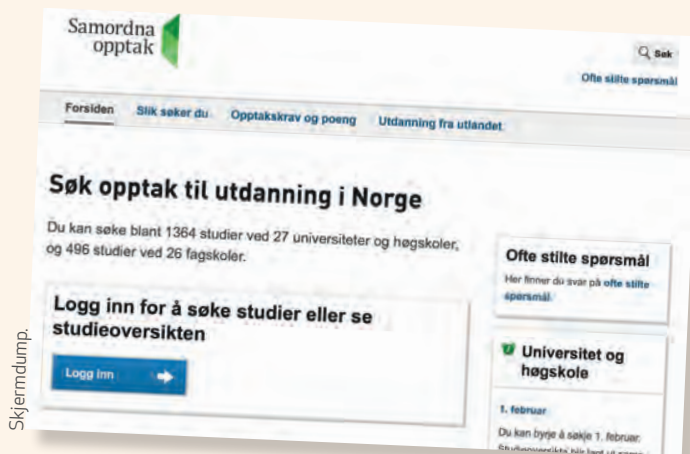
Iris har vært skoleflink fra hun var liten. Så lenge hun kan huske, har hun drømt om å bli arkitekt. Hun gikk ut av ungdomskolen med gode karakterer og var klar for å jobbe hardt gjennom videregående for å komme inn på arkitektstudiene. Møtet med den videregående skolen byr på utfordringer. Iris får til mye, men sliter med naturfag. Hun ender skoleåret med karakteren tre, som hun vet ikke holder for å komme inn på drømmestudiet hennes. Siden naturfag er et avgangsfag allerede i førsteklasse, er karakteren nå hugget i stein og vil følge henne resten av livet. Etter en prat med læreren blir Iris likevel betrygget. Læreren forsikrer henne om at det ikke er så farlig, for hun kan alltid ta en opptaksprøve istedenfor.

Dette høres jo kjempebra ut, tenker Iris. For en lettelse! Og i tillegg trenger jeg ikke lenger å gjøre det bra i de andre fagene. Hva slags karakterer jeg har på vitnemålet, spiller jo ingen rolle når jeg uansett må ta en opptaksprøve. Iris går gjennom videregående uten motivasjon til å gjøre mer enn det nødvendige for å få et vitnemål. Opptaksprøven blir beintøff. Hun merker at hun har svært mange kunnskapshull og når aldri helt opp. Arkitektstudiet forblir en drøm.

Heldigvis er dette oppdiktete historier. Vedtar våre politikere forslagene til Opptaksutvalget slik de foreligger nå, er jeg likevel sikker på at vi vil høre om mange slike skjebner.

Vi trenger mer tid til å kartlegge, prøve ut og vurdere effekten av de radikale endringene Opptaksutvalget foreslår. Vi kan ikke rigge et system der det ikke er noe vits å gjøre det bra på skolen. Jeg oppfordrer statsråd for forskning og høyere utdanning, Oddmund Løkensgard Hoel, til å sette seg godt inn i denne saken, med et friskt blikk, så vi unngår uopprettelige skader. La oss ikke gamble, for innsatsen her er skjebnen til våre ungdommer.

Vi kan ikke rigge et system der det ikke er noe vits å gjøre det bra på skolen, skriver Nedim Olsson Kasumacic i sin kritikk av Opptaksutvalgets endringsforslag til opptakssystemet.

Skjermdump

TIL PENSJONISTRÅDET I UTDANNINGSFORBUNDET ASKER

Utdanningsforbundet er for alle – også pensjonistene!

Pensjonistrådet i Utdanningsforbundet Asker spør i Utdanning nr. 2/2024 om Utdanningsforbundet ønsker «å bli kvitt oss pensjonister». Bakgrunnen er at kontingentsatsen for inneværende periode under landsmøtet ble økt fra 52 til 80 kroner i måneden for pensjonistene.

Bare for å være helt tydelig innledningsvis: Svaret på spørsmålet er selvsagt nei. I Utdanningsforbundet ønsker vi å ha med alle, fra unge studenter til de som er ferdig med en lang og hektisk yrkeskarriere og nå opplever roligere dager!

En økning på 28 kroner per måned i kontingentsats for pensjonistene høres kanskje ikke så voldsomt ut, men det er mulig å forstå at tallet kan virke dramatisk når det gjøres om til prosent. Da er

det viktig å spørre – hva er grunnen til økningen?

Kort fortalt mente landsmøtet, som vedtok de nye kontingentsatsene i november i fjor, at det er naturlig å ha lik kontingentsats for pensjonistmedlemmer og for medlemmer med andre trygdeytelser. Både landsmøtet, og også sentralstyret i sin innstilling til sak, mente dette var to grupper i nokså lik situasjon, og at dette skal gjenspeiles i kontingenten de skal betale. Det ble derfor vedtatt at de to gruppene skal betale samme kontingent i perioden fremover. Det betyr samtidig at medlemmer med andre trygdeytelser har fått sin kontingentsats redusert med 17 kroner måneden, tidligere var deres kontingent på 97 kroner i måneden.

Vi skjønner at det ikke er populært med en kontingentøkning, spesielt i den dyrtiden vi nå lever i. Samtidig opplever vi at de fleste av våre medlemmer som betaler minimumskontingent mener at de 960 kronene de betaler i året er verdt det.

Vi håper våre eldste medlemmer fortsatt vil oppleve at de tilbudene de får fra forbundet vil gjøre at de forblir medlemmer i årene fremover, så lover vi å gjøre det vi kan for at eventuelle fremtidige kontingentøkninger som må vedtas på landsmøtet blir lavest mulig.

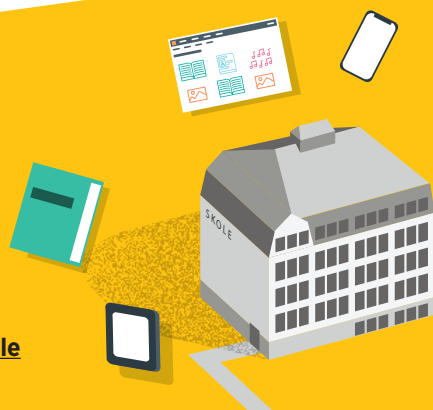
Lars Erik Wærstad

sekretariatssjef i Utdanningsforbundet

DET LILLE EKSTRA

Gjennom kopieringsavtalen kan skolene supplere læremidlene ved å kopiere fra for eksempel bøker, aviser og innhold på internett. Slik kan lærerne tilpasse undervisningen, være oppdatert, dekke spesielle emner, søke inspirasjon eller skape en personlig vri på et opplegg.

Vi snakker om «Det lille ekstra».

Kopinor

Les mer på kopinor.no/skole

Ny lov om universitet og høyskoler – ansettelse

Stortinget vedtok den 6. februar 2024 ny lov om universitet og høyskoler.

Den nye loven er resultat av en prosess som har pågått siden et offentlig utvalg ble nedsatt i 2018 og erstatter gjeldende lov fra 2005. Loven trer i kraft den 1. august 2024. Forskrift til loven er nå ute på høring.

I denne artikkelen vil fokus være rettet om kap. 7 som omhandler ansettelse. Vi gjør oppmerksom på at det også er vedtatt andre endringer som ikke omtales i denne artikkelen.

Trygge ansettelse og faste tilsetninger er viktig for Utdanningsforbundet, som har ønsket at adgangen til midlertidighet skal være begrenset, noe som er påpekt i vårt høringssvar.

Arbeidsmiljøloven og statsansattloven gjelder ved ansettelse ved universitet og høyskoler, men det er enkelte særregler i den nye universitet og høyskoleloven kapittel 7.

Det er i paragraf 7-1 en egen bestemmelse om likestilling. Her pålegges universitet og høyskoler at de skal arbeide «aktivt, målrettet og planmessig» for likestilling mellom kjønnene. Det vises til likestillings- og diskrimineringsloven paragraf 26.

Videre angis det at når et kjønn er klart underrepresentert innenfor en stillingskategori av undervisnings- eller forskerstillinger, skal de som er av det kjønn, spesielt oppfordres til å søke.

I de tilfeller der søkere er likt eller tilnærmet likt kvalifisert, så skal det legges vekt på å oppnå likestilling mellom kjønnene.

Universitet- og høyskoleloven fastslår i paragraf 7-3 at «dersom ingen søkere tilfredsstillt kvalifikasjonskravene for ansettelse i en utlyst undervisnings- eller forskerstilling, og det på grunn av undervisningssituasjonen er helt nødvendig å ansatte noen, kan et universitet eller høyskole ansette en søker midlertidig i inntil ett år i en lavere stilling. Søkeren må oppfylle kvalifikasjonskravene til den lavere stillingen».

Ekstern finansiering i universitet- og høyskolesektoren er en utfordring spesielt for vikarer for dem som får finansiering eller er del av et forskningsprosjekt. Trygghet og forutsigbarhet for disse er ikke veldig god. Det ble dessverre ikke vedtatt tiltak for å bedre situasjonen for denne gruppen arbeidstakere.

Reglene for åremål er blitt flyttet fra forskrift til loven. Det er vedtatt en egen bestemmelse i paragraf 7-6 som angir når ansettelse på åremål kan brukes. Dette vil eksempelvis kunne gjelde for rektor, undervisnings- og forskerstillinger hvor skapende eller utøvende kunstnerisk kompetanse er et vesentlig element i kompetansen som kreves, postdoktorer og stipendiater.

Bjørn Saugstad
Advokat i
Utdanningsforbundet

Trygge ansettelse og faste tilsetninger er viktig for Utdanningsforbundet.

5 TIMERS DIREKTEOVERFØRT VIDEOKURS:

EPILEPSI OG SKOLE

HVA BØR JEG VITE OG HVA KAN JEG GJØRE

Dato

5. April 2024 kl.09.00–14.30.

Arrangør

Solberg skole v/Spesialsykehuset for epilepsi (SSE)

Målgrupper

Alle som jobber i skolen, PPT, BUP eller andre interesserte

Program

- Generelt om epilepsi.
- Tilleggsvansker og kognitiv fungering ved epilepsi.
- Konsekvenser og anbefalinger for skolehverdagen for elever med epilepsi.
- Spørretime.

Utfyllende program kommer på skolens hjemmeside.

Påmelding før 2.april.

Bruk påmeldingslinken på skolens hjemmeside:

Solberg skole ([afk.no](#)).

Spørsmål rettes til Camilla Voss.

camillavo@afk.no / tlf. 92091524.

WEBINAR

Delta fra egen PC eller samle kollegaer på jobb. Kurset er gratis!

Ungdom med nedsatt hørsel?

Vi har fortsatt noen ledige plasser!

Vi tilbyr:

- talespråklig undervisning
- dyktige og engasjerte lærere som kan hørsel
- klasserom som er fysisk og teknisk tilrettelagt
- inkluderende skolemiljø
- elevtjeneste og botilbud

Undervisningen på Briskeby er gratis.

Briskeby
videregående skole
briskebyvgs.no

STYRING AV SKULEN

Å gjere det umogelege mogeleg

I desse dagar syner Det Norske Teatret stykket «Caligula» om den romerske keisaren som er kjend for si gale framferd.

Thom Jambak

2. nestleiar i
Utdanningsforbundet

I den norske oppsettinga av stykket, skrive av Albert Camus, er drivkrafta til keisaren at han skal kunne bruke makta si til å gjere det umogelege mogeleg. Både i stykket, og i røynda, gjekk det svært dårleg. Camus skreiv stykket ferdig under andre verdskrigen, og det er openbert at stykket speglar ei samtid der herskarar med for mykje makt, utfører store overgrep på folket dei herskar over.

Heldigvis treng ikkje ynsket om «det umogelege» å føre oss ut i fascismen. Men trua på det er likevel er trua på det avgrensa. Ofte er maskineriet, utviklinga og kompleksiteten av ei slik grad at politikken berre rullar vidare nærast av seg sjølv. Også i utdanningspolitikken.

Mot slutten av førre hundreår gjekk ein frå øyremerkka tilskot til rammefinansiering av sektoren, og frå regelstyring til målstyring. I 2001 kom PISA-sjokket og sette fart i utviklinga av mål- og resultatstyring av utdanningssektoren. Innan få år fekk Noreg eit nasjonalt kvalitetsvurderingssystem med nasjonale prøver, kartleggingsprøver og elevundersøkinga. No kunne ein reindyrke mål- og resultatstyring i skulesektoren. Kvart nivå skulle halde nivået under ansvarleg for talfesta resultat. Endringane som vart innført i åra etter 2001 var omfattande og djuptgåande, og dei var omstridt.

Utdanningsforbundet har lenge etterlyst ei heilskapleg utgreiing av kvalitetsvurderingssystemet og korleis dette har påverka norsk skule. No har den utgreiinga kome og Utdanningsforbundet har i stor grad hatt rett i sin kritikk av systemet: På 20 år har ikkje systemet inn-

fridd det dei lova: Elevane har ikkje blitt fagleg betre, styringsinformasjonen kan i beste fall kallast usikker, og systemet har mest truleg ført til ei målforskyving; over på ferdigheiter som kan målast og vekk frå det breie samfunnsmandatet som skulen har.

Likevel foreslår utvalet som er sett til å sjå på systemet berre små endringar i systemet. Slik rullar skulepolitikken vidare i same spor, heilt uavhengig av kven som styrer.

Evalueringa og forslaga til utvalet som har sett på systemet er eit utmerka høve nett til å gjere det umogelege mogeleg. Når regjeringa no har sagt at dei vil lande desse spørsmåla i den varsla 5.-10.-meldinga har dei eit unikt høve til å byte ut eit utskjelt system. Det er for mange piler som peikar i ei retning av at dette systemet ikkje har skapt ein skule som er betre for ungene våre. Å konstant bli vurdert, testa og rangert er ikkje bra for nokon, aller minst barn og unge.

Å gjere noko med dette, er å gjere noko som kjennest umogeleg. 20 år med same system har gjort systemet internalisert, det har blitt ein naturleg del av norsk skule. Og i større og større grad ein del dei nye lærarane er oppdregen innanfor. Då er det vanskelegare å sjå alternativa.

Caligula ynskte seg månen. Alt me har ynskt oss er eit system som betre tek vare på barn og unge si breie læring og utdanning, men det kjennest nesten like umogeleg. Det verkar håplaut, men me gjev oss ikkje.

Når regjeringa no har sagt at dei vil lande desse spørsmåla i den varsla 5.-10.-meldinga har dei eit unikt høve til å byte ut eit utskjelt system.

LEIARSATSINGA:

Skal arbeide for meir tid til pedagogisk leiing og betre arbeidsvilkår

– Leiarersatsinga held fram i den nye landsmøteperioden. Vi skal fortsetje å jobbe for meir tid til pedagogisk leiing, seier Inger Grødem Haraldsen, leiar for sentralt leiarråd.

Ho meiner leiarstemma er ein viktig del av profesjonen si stemme, og som ny leiar av sentralt leiarråd vil ho bruke mykje tid til å lytte til leiarmedlemmene og støtte dei i arbeidet.

Vil ha auka leiarressurs

Meir tid til pedagogisk leiing er ei viktig sak for forbundet. Berre ein fjerdedel av styrarane opplever at dei har nok tid til pedagogisk leiing. For mykje tid går med til administrative oppgåver. Sjølv om barnehagane har blitt stadig større, har storleiken på styrarressursen stått stille. Slik kan det ikkje halde fram, meiner Grødem Haraldsen.

– Vi må difor fortsetje arbeidet for auka styrarressurs og meir tid til pedagogisk leiing i denne landsmøteperioden. Utdanningsforbundet har over mange år jobba for at alle barnehagar skal ha ein styrar i full stilling til stades i barnehagen, samtidig som det må ekstra styrarressurs inn i dei større barnehagane, seier ho.

På same måte meiner Utdanningsforbundet at det skal vere ein rektor ved kvar skule. God leiing krev at ein er til stades.

– Styrarar, rektorar, leiarar i uni-

versitets- og høgskulesektoren og støttesystem må ha rammevilkår som gjer det mogleg å utøve fagleg og pedagogisk leiing. Dette krev auka ressursar til leiing i barnehage og skole.

Ytringsfridomen må nyttast meir

Samstundes meiner ho det er viktig at leiarane også brukar stemma si i offentlegheita.

– Som andre samfunnsborgarar må leiarane kunne delta fritt i den offentlege debatten om utdanningspolitikk og ytre seg om samfunnslivet elles. Ytringsfridomen står sterkt i Noreg og gjeld like mykje for leiarar som for andre, seier Grødem Haraldsen.

Lønn, arbeidsvilkår, arbeidsmiljø og ytringskultur får Grødem Haraldsen jamleg tilbakemelding om er blant dei viktigaste sakene og mest utfordrande for leiarmedlemmene våre.

– Vi som er tillitsvalde på alle nivå skal jobbe for og prioritere at leiarlønna skal vere høgare enn lønna leiarane ville hatt krav på i ei fagstilling, og høgare enn lønna til dei ein er leiar for, seier ho.

Foto: Stig Weston

– Styrarar, rektorar, leiarar i universitets- og høgskulesektoren og støttesystem må ha rammevilkår som gjer det mogleg å utøve fagleg og pedagogisk leiing, seier Inger Grødem Haraldsen.

Barnehagedagen 2024

Barnehagedagen 2024 markeres tirsdag 12. mars og slagordet er «Stedet mitt». Kulturarv er tema. Formålet med dagen er å synleggjøre hva barna får oppleve, erfare og lære i barnehagen.

Last ned plakater og meld deg på seminar på: udf.no/barnehagedagen

LØNNSOPPGJØR

TBU-tall: – Over industrien, men mye

Ferske tall viser at lærerne og andre i kommunal sektor kom ut av fjorårets lønnsoppgjør som forventet.

– Likevel er det ingen grunn til å avblåse krisen i offentlig sektor, sier Geir Røsvoll.

Nylig kom tallene fra Teknisk beregningsutvalg (TBU), som viser lønnsutviklingen i Norge for 2023. Mens industrien i fjor endte opp med 4,8 prosent i årslønnsvekst, fikk ansatte i kommunene 5,6 prosent i økning – eller mer korrekt 5,4 prosent, siden man må se bort fra lærerstreiken i 2022.

Selv om årslønnsveksten i kommunal sektor ble høyere enn frontfaget i 2023, viser fasiten at de fleste likevel ikke fikk økt kjøpekraft fordi prisene vokste mer. Prisstigningen endte på 5,5 prosent.

– Det betyr at de fleste opplevde reallønnsnedgang, og at kjøpekraften blir forverret for tredje år på rad. Dette er en trend som må snus, og i 2024 forventer vi en betydelig reallønnsvekst for lærerne og barnehagelærerne, sier Geir Røsvoll, leder i Utdanningsforbundet og forhandlingsleder for Unio kommune.

Oppgjør på linje med andre

Røsvoll minner om at det er lett å bli forvirret over TBU-tallene. Her står det nemlig at kommuneansatte samlet fikk en lønnsøkning på 5,6 prosent i 2023, mens de som jobber i undervisning fikk hele 6,1 prosent. Men:

– Lærerne og barnehagelærerne fikk et oppgjør i fjor helt på linje med andre i kommunal sektor, selv om det ved første øyekast ikke virker slik.

– Årsaken er lærerstreiken i 2022. Et unormalt stort overheng gjør at 2023-tallene ser langt høyere ut for undervisningssektoren enn de er. Ser du bort fra streiken i 2022, og det påfølgende overhengen, så er lønnsøkningen på 5,4 prosent. Det gjelder både for de som jobber med undervisning og for alle ansatte i tariffområde KS, understreker Utdanningsforbundets leder.

Også utvalgsleder for TBU, Geir Axelsen, poengterte dette flere ganger da tallene ble presentert, og sa at man må trekke fra 0,7 prosent av tal-

let for lønnsutviklingen i undervisningssektoren.

Fortsatt bemanningskrise

TBU-tallene viser altså at kommunesektoren endte opp med et bedre resultat enn frontfaget i fjor, men Røsvoll minner om at én svale gjør ingen sommer.

– Fortsatt er det mye som gjenstår. Hvis KS nå har innsett at de må ha en mer fleksibel tilnærming til frontfagsrammen, slik at det i tiden fremover blir bedre oppgjør for offentlig ansatte, er vi på riktig vei. Men hvis dette var et engangstilfelle, hjelper det lite.

Han minner om at mange kommuner har betydelige problemer med å rekruttere og å beholde kvalifisert personell.

– Innenfor undervisning og helse er situasjonen prekær. Det står over 17.000 ansatte i undervisningsstillinger uten lærerutdanning i landets klasserom. Det mangler godt over 5000 sykepleiere. Samtidig står hver tredje plass ledig i landets lærerutdanninger. Dette er kritisk, sier Røsvoll.

Ansatte med inntil fire års høyskole-/universitetsutdanning, som blant annet sykepleiere, barnehagelærere og adjunkter, tjener nesten 200.000 mindre enn de med tilsvarende utdanning i industrien. For lærere i skolen med mer enn fire års utdanning er differansen til ansatte i industrien med samme utdanningsnivå på over 300.000. Akkumulert lønnsvekst de siste fem årene viser også at undervisningsansatte har blitt hengende etter: Mens de har hatt en lønnsvekst på 16,9 prosent, har industrien hatt hele 18,4 prosent. Lønnsveksten i samfunnet som helhet har vært på hele 21,3 prosent i denne femårsperioden.

TBU-tallene viser at kommunesektoren endte opp med et bedre resultat enn frontfaget i fjor, men Geir Røsvoll minner om at det fortsatt er mye som gjenstår før krisen i offentlig sektor kan avblåses.

Viktig valg som ung

Er du bedre på å forsikre tingene dine enn deg selv? Du er ikke alene. Kanskje er det fordi vi lever i det landet vi gjør, med gode offentlige ordninger og velfungerende helsevesen? Men skulle du være uheldig og ikke kunne jobbe som før, vil din økonomiske situasjon endre seg. Har du kjøpt leilighet og kanskje fått familie, er det enda viktigere at du sikrer din økonomi. Vi har

e gjenstår

Foto: Tom-Egil Jensen

ulike personforsikringer som omhandler tap av arbeidsevne, alvorlig sykdom, eller barneforsikring. Hva som passer deg, vet du best selv. Men ønsker du en liten prat må du gjerne booke en rådgivningstime, vi hjelper deg gjerne.

Foto: Anna-Julia Granberg

Valg du tar i dag, kan bety mye i fremtiden.

Les mer om våre personforsikringer og book tid på udf.no

Kurs

Historisk empati, perspektiver og sammenhenger

18. mars inviterer vi til kurs for historielærere i ungdomsskolen og videregående skole. Dette er kurset for deg som lurer på hvordan læreplanenes målsetninger om at elevene skal lære historisk empati kan realiseres i klasserommet, og som leter etter praktiske tips til hvordan det kan gjøres.

Kursholder er Ketil Knutsen, professor i historie-didaktikk ved Universitetet i Stavanger. Kurset foregår på Zoom, kursavgift.

Foto: Adobe Stock

Når foreldre ruser seg

4. april ønsker vi velkommen til kurs om hvordan møte barn og unge i familier med foreldre som ruser seg. På dette kurset vil foredragsholderne gi konkrete råd og tips om hvordan du som lærer i barnehage og skole kan oppdage disse barna - og hvordan du kan hjelpe.

Kursholdere er Turid Wangensteen og Martine Kihle Dalsrud. Kurset foregår på Zoom, kursavgift.

Inkludering og tilrettelegging i kroppsøvningsfaget i videregående opplæring

9. april arrangerer vi kurs med Kjersti Mordal Moen og Knut Westlie som begge underviser i kroppsøving ved Høgskolen i Innlandet. Målet med kurset er å bidra til en bredere forståelse for hva det vil si å jobbe anerkjennende og inkluderende i faget kroppsøving, i tråd med læreplanens intensjoner. Kurset foregår på Zoom, kursavgift.

Påmelding om mer informasjon på www.udf.no/kurs

Dine medlemsfordeler

Som medlem i Utdanningsforbundet har du tilgang til unike medlemsfordeler. Flere av dem gjelder også for din familie. Ved å bruke fordelene kan du og dine få en tryggere hverdag og en bedre familieøkonomi.

Forsikringer til medlemspris

Våre forsikringer er tilpasset ulike livsfaser.

	Reiseforsikring		Livsforsikring		Studentforsikring
	Innboforsikring		Barneforsikring		Husforsikring
	Grunnforsikring		70+ forsikring		Bilforsikring
	Uføreforsikring		Kritisk sykdomsforsikring		

Rabatt hos Tryg

I tillegg til Utdanningsforbundets spesialtilpassede forsikringer, får du rabatt på private forsikringer hos Tryg. Ordningen gir deg 35 % rabatt på alt fra hytte- til dyreforsikring. Rabatten er den samme, uavhengig av hvor mange forsikringer du har.

Tryg pluss

Hvis du har privat forsikring i Tryg, får du tilgang til fordelsprogrammet Tryg Pluss. Det gir fordeler som psykologhjelp ved personlig krise, råd fra fagpersoner om bolig, og hjelp ved ID-tyveri eller misbruk i sosiale medier.

Andre medlemsfordeler

- Boliglån og billån hos Nordea
- BikeMember sykkelregister
- Overnatting på Hurdalsjøen Hotell

Tilbud gjennom Unio

Som medlem i Utdanningsforbundet får du også medlemstilbudene hos Unio. Du får rabatt på alt fra leiebil til hytteleie og turutstyr.

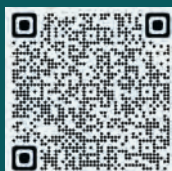
Les mer og bestill på udf.no

Kunne du klart deg på en tredjedel av lønnen din?

Ville det holdt til nedbetaling av lån, faste utgifter og å opprettholde samme levestandard som i dag? Ingen vet hva fremtiden bringer, men med uføreforsikring står du og familien tryggere økonomisk, hvis du skulle bli arbeidsufør.

Mer om uføreforsikring
på **udf.no**.

UTDANNINGS
FORBUNDET

Da alt gikk i ball!

Ingenting er så morsomt som å kombinere fag med fysiske aktiviteter, altså la det gå lek i læringa. Noe dette lille eksempel fra en maidag det hersens år 1999 viser.

Denne deilige vårdag inntreffer årets siste snøfall. Hadde ikke læreren kvelden før vært ute i skogen og plassert ut både mål og mening høyt og lavt for alle tiders mattesti? Og pådratt seg forkjølelse og blitt fratatt sin myndige lærerstemme? Værgudene hadde ikke forstått et plukk av denne planen. Så i morgenkavets snø og sludd måtte jeg plukke alt sludder ned fra busker og trær og konvertere moroa til skolens lille gymsal. Nedtur!

Vitous, min gode hjelper, tok førstetimen med den lystige gjeng i norsk fremmedspråk (norsk med sterk, bulgarsk aksent) mens jeg besørgte alt i gymsalen. Vanddammer etter kvist og kvast fløt på gulvet, men madammene med moppen moppet dammene. Et vaskeekte, godt forhold til rengjøringspersonalet bør alle ha! Mattegenier var de òg, og mattene kom utover.

Halv ti myldret de inn, de våryre og læringsvillige andreklassinger med Miroslav i front. Med hviskestemme og fingerspråk delte jeg i tre den store gruppa, som straks delte seg i enda flere

Petit av
Ole Foss

Skribent og tidligere
grunnskolelærer

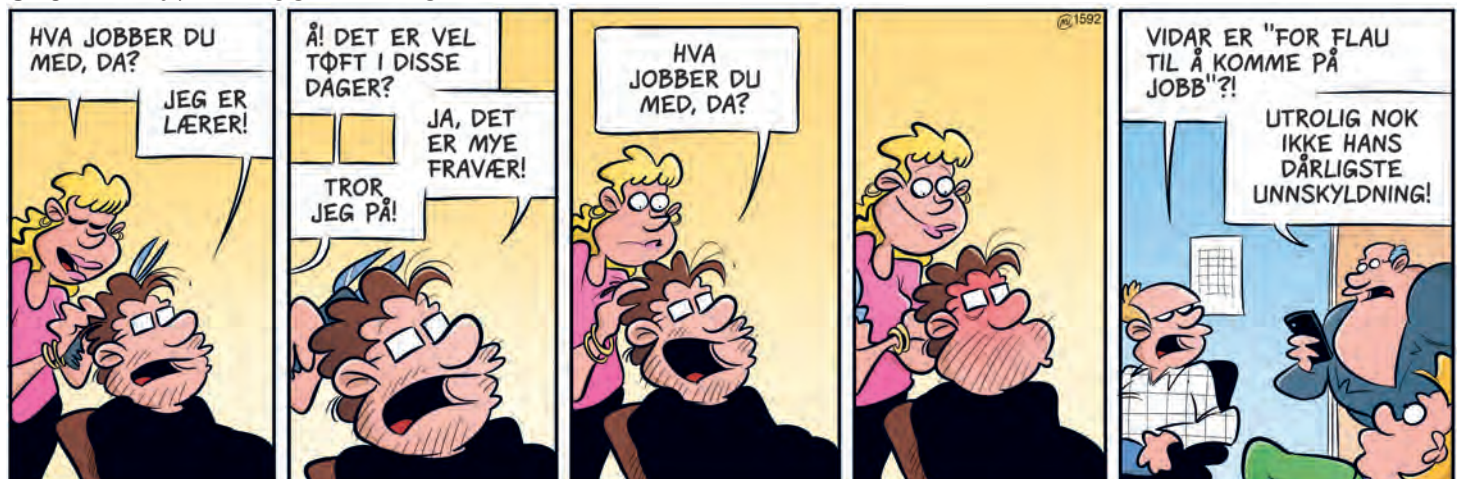
del. Vitous med sin gjallende balkanrøst fikk sanket dem sammen. Kongle-tellinga på post 1 gikk som en vond drøm, hinkeparadisen på post 2 mer i retning av mareritt for Rådyr-gruppa, siden Johannes føyk inn i en tjukkas og raste på returen inn i gaupe-gruppa. Fire kvister og 50 kongler delte seg, Johannes ropte «her er jeg», før han haltet rett i favnen på den plutselig nyankomne rektoren. Begeistringa stod ikke å lese i hennes fjes.

Gruppe Ekorn skulle traktere addisjon og subtraksjon via røde og blå skumballer på post 3. Aktiviteten gikk i rask oppløsning idet en av ballene traff Jelena. Trinnetts mest oppfarende og ball-i-fleisen-intolerante. Dette utløste startskuddet for kampen i kampen. Der plusser og minuser på pappskivene gikk ut i null, der også gruppene ble nullet ut og egentlig hele mattetimen. Gaupe fikk inn flere fulltreffere på Rådyr, mens Ekorn med Jelena i spissen allerede var i ekstasemodus. Noe en hviskende lærer egentlig ikke hadde så mye å stille opp mot. Heller stille opp med, for Gaupe. Vitous for Ekorn og rektor Else – tidligere håndballspiller – for Rådyr. Vi heiv oss med.

Involveringspedagogikken funket denne dagen i 1999.

Kaos er en sterkt undervurdert morofaktor, mente rektor Else.

STOREFRI av MARIUS HENRIKSEN

Timbuktu. Foto: Adobe Stock

QUIZ

15 kjappe om løst og fast

- Hva slags instrument spilte Stan Getz (1927-1991)?
- Hva kalles innbyggerne i Monaco?
- I hvilket land ligger byen Timbuktu?
- Hvilket land slo Spania og USA om i 1898?
- Hvilken bok er den siste i Bibelen?
- Hvilke pattedyr er de eneste som kan fly?
- Hva er en clematis?
- Hvilken norsk by kommer ishockeylaget Sparta fra?
- I hvilken sport bruker man en rodel?
- Hvilken irsk forfatter skrev boka «Gullivers reiser»?
- Omtrent hvor mye veier et strutseeegg?
- Ved den første offisielle folketellingen hadde Norge 723 618 innbyggere. Hvilket år var dette?
- Hvilken av disse byene ligger lengst mot sør: New York, London eller Moskva?
- Hva het de to tyskerne som skrev henholdsvis teksten og musikken til musikalen «Tolvskillingsoperaen»?
- Hvor mange gram tilsvarer én desiliter mel?

Quizmester: Ståle Johnsen. Svarene finner du på side 59.

FOR **50** ÅR SIDEN

De viktige fag?

De elever som til høsten begynner i 7. klasse, vil få karakterer bare i norsk, matematikk og engelsk. I de andre fag må lærerne gi skriftlige uttalelser om hver enkelt elev. Denne innskrenkingen av antall karakterer blir sett på som et viktig skritt på veien mot målet: en obligatorisk skole uten karakterer og eksamener.

At elevene fremdeles skal få karakterer i de tre nevnte fag, viser likevel at selve problemet består. Konkurransen er ikke forsvunnet. Ennå kan ikke alle gis fritt valg i de videregående skoler. Da kan ulempene ved å konsentrere konkurransen til bare tre fag bli større enn fordelene. (Fra lederartikkelen)

Den Høgre Skolen nr. 6/1974

FOR **25** ÅR SIDEN

Reddet skolen med sang

Et flertall av de 22 politikerne i kommunestyret i Rørvik lot seg sjarmere av musiserende elever under budsjettdebatten før jul. Før voteringen dukket det opp en gruppe fra musikkskolen som framførte bruddstykker fra et større musikkprosjekt som skal presenteres av de 52 elevene senere i år. Etterpå stemte et knepent flertall på 12 for et benkeforslag om likevel å bevilge 30 000 kroner som var strøket i budsjettforslaget. Dermed ble det mulig å opprettholde aktiviteten ved den kommunale musikkskolen i Rørvik.

Norsk Skoleblad nr. 7/1999

GYLNE ØYEBLIKK

Fra utbrent til gnistrende

Ingvild Elgtvedt var nær ved å bli utbrent i sine første år som musikk-lærer. Det var gøy i starten, men store klasser på 4. og 5. trinn med mye støy og uro hadde kjørt henne hardt.

Tekst: Ylva Törngren | yt@utdanningsnytt.no

Års- og periodeplaner sto fremst i pannebrasken, musikkglede bakerst.

– Jeg grudde meg til timene. Kjempekjopt, sier hun om den tiden for tolv år siden.

– Undervise i musikk, men ikke like å synge len-ger. Det blir veldig synlig, det, legger hun til.

Vel så demotiverende var det at hun ikke orket å drive med musikk i fritiden.

– I studietiden spilte jeg i band, sang og opp-trådte på fritiden. Som yrkesaktiv ble det nedpri-ortert, og etter hvert helt borte, sier hun.

Lette etter passende låt

Etter noen år i ny jobb som spesialpedagog ved Hartvig Nissens skole, skulle en kollega og Ingvild samarbeide om å finne en låt elevene kunne synge og framføre.

– De ønsker seg helst en av de store poplåtene, men slike låter kan ofte være veldig vanskelige å synge, sier Ingvild.

– Som spesialpedagog på Nissen har du små elevgrupper i musikk, der elever har ulike diag-noser og generelle lærevansker.

– Musikken blir et felles språk, og vi plasserer dem etter interesse og motivasjon, forklarer Ingvild.

– Vi strevde med å finne låter alle var like enga-sjerte i. På tilrettelagt avdeling ønsker vi alltid å jobbe sammen mot noe. Da slo det oss: Vi skriver en låt selv, som elevene har lyst å jobbe med.

En sang om kjærlighet

– Vi snakker mye med elevene om hvordan de har det. De er åpne og ærlige. Mange var veldig opp-tatt av, og lei seg for, at de ikke hadde kjæreste. Dermed ble det temaet.

Etter hvert ble elevenes framføring lagt ut på YouTube. Det slo voldsomt an blant elevene, ifølge Ingvild. Hun forteller at de ble så stolte av resultatet, og at mange av elevene sa de følte seg som ekte artister.

Sangen fikk også noe i gang hos Ingvild. Hun fikk lyst til å drive mer med musikk på fritiden. Ikke lenge etter fikk hun i gang et ukuleleband som spilte på ukulelefestivalen i Oslo og på Kongsberg jazzfestival. Nå skriver hun låter med ei venninne og gir ut musikk på Spotify.

– Jeg glemmer aldri den gruppa og den låta, som fikk meg i gang igjen, sier hun.

– *Hva het den låta?*

– «Kjærligheten kommer i morra»!

Jeg glemmer aldri den gruppa og den låta, som fikk meg i gang igjen.

Ingvild Elgtvedt (42) kontaktlærer og spesialpedagog ved Hartvig Nissens videregående skole i Oslo underviser i musikk og norsk

Har du opplevd et gyllent øyeblikk? Kontakt: redaksjonen@utdanningsnytt.no

Følg med på Lønnsoppgjøret 2024

På udf.no/lonnsoppgjor finner du alt du trenger å vite om årets hovedtariffoppgjør.

Tariffoppgjøret steg for steg

Våre krav

Tariffavtalene

Siste nytt

Tariffkalender

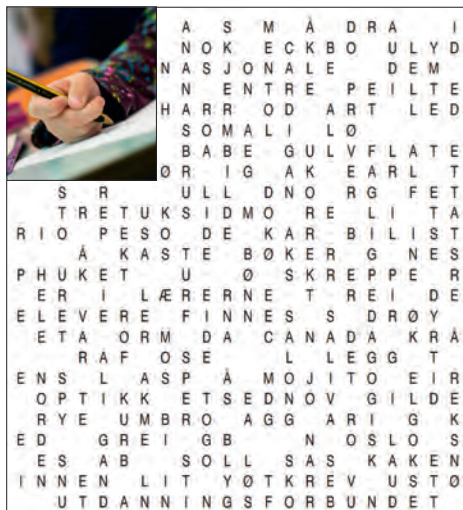
KRYSSORD

Løsningssetningen med navn og adresse sendes til: kryssord@utdanningsnytt.no innen 2. april.
To vinnere får boksjekk og heder og ære i neste nummer.

	DANSK SKO-MERKE	ROVDYR KOM-MUNE	PRAKT	AUTENT-ISITET	IKON	SITTE TIL HEST KREPS-DYR	SPILLE = NEDER-LAND	SPRUT OG VERKTØY SOLGUD	SAMLING
	PRO-SESSOR LEKETØY		HØYDE-PUNKT OG				ER FINGRE		
	KORT-FARGE	SITAT BRYNJAR HOFF MAT		BOLIG					
			VIDDE KALD PUST		HØYDE-DRAG BRO-DERE		KRANGEL AVTALE		
	DRIKK		FORTOM FOR-STANDER		ANTA	FAG-IDIOT			HEGREM 2024
	50 KALIUM	KATT IT. FOT-BALL-KLUBB			MIKRO NY-	ÅPNING	HVER-DAG(ER) FINT		PROPRI-ETÆRER
BANAN SKØY	ITALIENS BERØMT LYRISK TENOR 1935-2007	SPRÅK-GRUPPE						NYN. PRON.	
	STIFTET 04.04.49 MELODI			INTET			SKADE (FORELD.)		OKSYGEN
STRØM BRUSK-FISK	UKLART HELIUM		ET PAR						
			HØYRE-LEDER UTROP		FORKORTEELSE FOR ANGÅENDE FØR EU OG EF			TID-LIGERE	
DYR FORSIK-RINGS-SKAP		RASK TALL		ART DIRECTOR FLY-SKAP	CIRKA BEE GEES-NAVN			MATTE	
	PROKU-RATOR-KNEP	SLUTTE MED SKÅTE		DANSK BY			INNI	GRESK BOKSTAV KOM-MUNE	
UTELATE			DEN-GANG UTROP		MOBIL-SELSKAP KORN		AVGJØR-ENDE SLAG KVELD		DRIKK
	KAOS		LEDES AV ALMLID AM. ORGAN		LEDET NORGE TIL EM PRESIS	LITEN FYR BLOD-TYPE			TRE PULVER
MELLOM-ROM	LUNE-FULL	HELLIGE		HELLIG-DOM PER STK.			STØTTE		
		FISK TO-MANNS-VELDE		STOFF		UNDER-STREKER PARTI			ETTERPÅ
LEDES AV METTE WALKER SIKKER		SVINGOM		2390	OM-TRENT-LIG	SVAKT BLAFF	FØR EU SELV-OPPTATT	STENG-SEL ROGN	
		JOD TYPE KRYSS	HVILTE	kg/m ²		STROFE	VÈRE KLAR FOR NOE LITER		PRO-NOMEN IND. VILL-OKSE
KALEN-DER DIKT					SJANSE UTMERK-ET		RÅKALD REKKE		
		BRUTAL EN CAPONE				JUPITER-MÅNE			
STAT HUNDE-SPORT			STAD KJØRE-TØY		STED YT-TERST I LOFOTEN	DÅRLIG KONGE		AVISA NORD-LAND	GOM ANONYM FISK
				ÅRSTID					

LØSNINGER

Kryssord nr 2

VINNERNE: Kirsten Heggøy, Trondheim, og Anne Røssveold, Trondheim. Premien er hver sin boksjekk på kr. 500. Vi gratulerer!

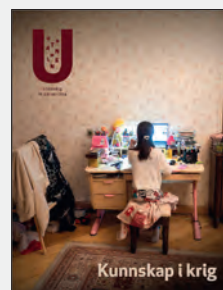
Quiz

1. Saksofon
2. Monegaskere
3. Mali
4. Filippinene
5. Johannes' åpenbaring
6. Flaggermus
7. En populær hageplante (en slyngplante)
8. Sarpsborg
9. I aking (det er navnet på de spesielle kjelkene man bruker)
10. Jonathan Swift
11. Ca. 1,4 kg
12. 1769
13. New York
14. Bertolt Brecht og Kurt Weill
15. Ca. 60 gram

Hver fredag publiserer vi en nettquiz på utdanningsnytt.no. Her finner du nye og tidlige quizer: utdanningsnytt.no/tag/quiz

BLADENE VÅRE

Utdanningsforbundet gir ut medlemsblad og fire tidsskrifter. Alle publikasjonene er redaksjonelt uavhengige og redigeres etter Redaktørplakaten og Vær Varsom-plakatens regler for god presseetikk.

Som medlem i Utdanningsforbundet kan du få medlemsbladet Utdanning på papir eller digitalt. Neste utgave kommer: 12. april.

I tillegg kan du velge ett av disse tidsskriftene kostnadsfritt:

Første steg
Tidsskrift for barnehagelærere.
Tre utgaver pr år.

Bedre Skole
fra første klasse til lærerutdanning.
Fire utgaver pr år.

Yrke
Fokus på yrkesopplæring.
Fire utgaver pr år.

Spesialpedagogikk
Fag- og forskningstidsskrift.
Fire utgaver pr år.

MIN SIDE

Administrer abonnementene dine på www.udf.no/min-side eller kontakt medlemservice om du har spørsmål medlem@udf.no, tlf.: 24 14 20 00

Ikke medlem, men ønsker abonnement?
Send e-post til: abonnement@utdanningsnytt.no

UTDANNINGSFORBUNDET

Besøksadresse: Hausmanns gate 17, Oslo
Postadresse: Postboks 9191 Grønland, 0134 Oslo. Telefon: 24 14 20 00

A woman with short grey hair and glasses, wearing a black lace dress, stands in a library aisle. She is holding a magazine titled 'BOKMAGASINET' which features a portrait of a woman and the word 'HENDELSEN' below it. The library shelves are filled with books.

**Prøv Klassekampen
gratis i tre uker**
*– Bokmagasinet
hver lørdag!*

Send sms
ABO til 5190
til 1960

KLASSEKAMPEN